

Nr 166.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
tillfälligt lönetillägg åt viss personal vid statens järn-
vägar; given Stockholms slott den 9 mars 1917.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

1:o) att, med ändring av riksdagens beslut angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre grad vid statens järnvägar, i vad detsamma avser dylikt lönetillägg för år 1917, antaga följande bestämmelser i ämnet:

Till nedan angivna ordinarie tjänstemän vid statens järnvägar med i efterföljande tabell upptagna arvoden må under vartdera av åren 1917 och 1918 av statens järnvägars trafikmedel utgå tillfälligt lönetillägg enligt nedanstående grunder:

A r v o d e.	Tillfälligt lönetillägg till tjänsteman, placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med 20 % av arvodet.						Tillfälligt lönetillägg till	
	Grupp I		Grupp II	Grupp III		Grupp IV	Grupp V	
	Manlig tjänsteman av lägre grad — med undantag av grupp 5 — vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av lägre grad	Manlig tjänsteman av högre grad, vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av högre grad	Vaktmästare hos järnvägsstyrelsen, vilken åtnjuter	
	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle
720	—	190	—	—	—	—	—	—
780	—	190	—	—	—	—	—	—
840	160	190	190	—	—	—	160	180
900	185	220	220	—	—	—	—	—
960	200	240	240	—	—	—	160	180
1,020	220	260	220	—	—	—	—	—
1,080	—	260	—	—	—	200	120	140
1,140	220	260	190	—	—	—	—	—
1,200	185	220	—	—	—	200	90	110
1,260	140	165	—	—	—	—	—	—
1,380	120	140	—	—	—	—	—	—
1,500	105	120	—	170	200	150	—	—
1,800	105	120	—	170	200	100	—	—
2,100	105	120	—	170	200	50	—	—
2,400	105	120	—	200	240	—	—	—
2,700	105	120	—	200	240	—	—	—
3,000	105	120	—	200	240	—	—	—
3,300	—	—	—	150 *)	180 *)	—	—	—

*) Tjänsteman i järnvägsstyrelsen, för vilken begynnelsearvodet enligt avlöningsreglementet är bestämt till 3,300 kronor, är dock undantagen från åtnjutande av tillfälligt lönetillägg.

För tjänsteman — med undantag av vaktmästare hos järnvägsstyrelsen — placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle bestämts till respektive 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, utgår tillfälligt lönetillägg, vare sig tjänstemannen tilldelats fri bostad med bränsle eller uppbär kontant ersättning därför, med respektive 5, 10, 15 och 20 procent högre belopp än som enligt ovanstående tabell skulle hava till-

kommit tjänstemannen, därest han varit placerad å ort, där ersättning för bostad och bränsle utgår med 20 procent av arvodet. Uppkommande brutet krontal avrundas därvid uppåt.

2:o) *att* medgiva, att i de fall, då den enligt §§ 2 och 9 i förnyade avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar bestämda ersättningen för bostad och bränsle till följd av i samma reglemente stadgad begränsning utgår, vad styrelsens tjänstemän beträffar med lägre belopp än 40 procent av arvodet och vad tjänstemän vid distrikten angår med lägre belopp än de för respektive ortsgrupper bestämda procentalen 20, 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, må för åren 1917 och 1918 utgå ett tillfälligt tillägg till samma ersättning med

för eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare ett belopp, motsvarande skillnaden mellan den sålunda begränsade ersättningen, å ena sidan, och, å andra sidan, samma ersättning, beräknad till fullt det procenttal av vederbörandes arvode, som finnes bestämt för den ort, där tjänstemannen är stationerad; samt

för annan tjänsteman med 100 kronor, varvid för dylik tjänsteman dock skall iakttagas, att det sammanlagda beloppet av den enligt avlöningsreglementet utgående ersättningen för bostad och bränsle samt nu ifrågavarande tillägg till samma ersättning icke må, allt efter den ort, där vederbörande är placerad, överskrida stadgat procenttal av arvodet;

3:o) *samt att* medgiva, att till tjänsteman, som enligt § 12 i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar uppbär dyrortstillägg, må under vartdera av åren 1917 och 1918 utgå en tillfällig förhöjning av dyrortstillägget med 40 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9
mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

Under de senaste åren har, i enlighet med riksdagens medgivande, utgått tillfälligt lönetillägg till viss ordinarie personal vid statens järnvägar.

Sålunda medgav 1914 års senare riksdag, i anledning av inom riksdagen väckta motioner om tilldelande av dyrtidstillägg åt åtskilliga tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar, att tillfälligt lönetillägg i enlighet med ett av 1914 års kommitté för reglering av vissa löneförhållanden vid statens järnvägar avgivet förslag finge under år 1915 utgå till vissa lågt avlönade grupper bland ifrågavarande befattningshavare.

I enahanda omfattning medgavs tillfälligt lönetillägg av 1915 års riksdag för år 1916.

Efter inhämtande av yttranden i ärendet från nyssnämnda kommitté samt järnvägsstyrelsen, föreslog Kungl. Maj:t i avgiven proposition 1916

års riksdag beviljande för år 1917 av ett delvis förhöjt och efter ändrade grunder utgående tillfälligt lönetillägg.

Med anledning härav medgav riksdagen (skrivelse nr 197),

dels att till nedannämnda ordinarie tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar finge under år 1917 av statens järnvägars trafikmedel utgå tillfälligt lönetillägg med följande belopp nämligen

a) till tjänsteman, vilkens arvode icke överstege 1,020 kronor och som därjämte uppbure kontant ersättning för bostad och bränsle, 180 kronor;

b) till tjänsteman, tillhörande lägsta avlöningsgruppen (arvode 840 —1,140 kronor), vilkens arvode icke överstege 1,020 kronor och som därjämte innehade bostad in natura, 160 kronor;

c) till tjänsteman, tillhörande högre avlöningsgrupp än som i b) sägs, vilkens arvode icke överstege 1,020 kronor och som därjämte innehade bostad in natura om högst ett rum och kök eller en därmed likvärdig lägenhet om två rum ock kök, 160 kronor;

d) till tjänsteman, tillhörande högre avlöningsgrupp än som i b) sägs, vilkens arvode icke överstege 1,020 kronor och som därjämte innehade bostad in natura av högre storlek än som i c) angivits, 120 kronor;

e) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,020 men icke 1,140 kronor och som därjämte uppbure kontant ersättning för bostad och bränsle, 140 kronor;

f) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,020 men icke 1,140 kronor och som därjämte innehade bostad in natura, 120 kronor;

g) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,140 men ej 1,380 kronor och som därjämte uppbure kontant ersättning för bostad och bränsle, 110 kronor;

h) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,140 men icke 1,380 kronor och som därjämte innehade bostad in natura, 90 kronor;

i) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,380 men icke 1,500 kronor och som därjämte uppbure kontant ersättning för bostad och bränsle, 80 kronor; samt

j) till tjänsteman, vilkens arvode överstege 1,380 men icke 1,500 kronor och som därjämte innehade bostad in natura, 60 kronor;

dels ock att till de ordinarie tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar, vilkas arvode icke överstege 1,500 kronor, finge förutom det tillfälliga lönetillägg, vilket förut för år 1916 beviljats, av statens järnvägars trafikmedel under samma år utgå halva det belopp, varmed löne-

tillägget enligt de ovan angivna, för år 1917 antagna grunder kunde överskjuta det för år 1916 utgående lönetillägget.

Innan jag övergår till nu föreliggande framställningar och yttranden i detta ämne, tillåter jag mig att erinra om, hurusom Kungl. Maj:t den 17 december 1915 uppdragit åt en särskild kommission att företaga undersökning, huruvida gällande avlöningsreglementen för tjänstemän vid statens järnvägar, postverket, telegraifverket, statens vattenfallsverk och tullverket kunde ersättas av i huvudsak gemensamma avlöningsbestämmelser för samtliga nämnda verk, samt, därest kommissionen ansåge detta vara förhållandet, avgiva de förslag till dylika gemensamma bestämmelser, kommissionen funne sig böra föreslå. Beträffande det pågående arbetet för en lönereglering åt statsbanepersonalen förordnade Kungl. Maj:t samtidigt, att förenämnda 1914 års kommitté vid lämplig tidpunkt borde avsluta sitt arbete och dess utredningar ställas till förfogande av ifrågavarande 1915 års kommission.

Sedan 1914 års kommitté därefter anmält, att dess arbete fortskridit så långt, att detsamma kunde avslutas och resultatet därav ställas till förfogande av 1915 års kommission, föreskrev Kungl. Maj:t den 29 september 1916, att 1914 års kommitté på nyss angivet sätt skulle upphöra med sin verksamhet.

Framställningar om lönetillägg.

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 oktober 1916 hava nu Svenska järnvägsmannaförbundet och Sveriges lokomotivmannaförbund gjort framställning om provisorisk lönereglering för statens järnvägars personal. Förbundens hemställan innebär, att Kungl. Maj:t i proposition till 1917 års riksdag måtte föreslå en sådan förhöjning av nu utgående arvoden, att densamma åtminstone något så när må uppväga det sedan senaste lönereglering reducerade penningvärdet, ävensom att denna förhöjning måtte tillämpas från och med den 1 januari 1917 samt utgå intill dess den definitiva löneregleringen må komma att träda i kraft.

Därjämte har järnvägsstyrelsen i skrivelse den 31 oktober 1916 påyrkat, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att förslag angående tillfälligt lönetillägg för år 1918 till tjänstemän av högre och lägre grad vid statens järnvägar måtte föreläggas 1917 års riksdag. Samtidigt har styrelsen framhållit det för personalen ogynnsamma förhållandet, att de tjänstemän, som pensioneras innan en definitiv lönereglering kommer till stånd, icke få i pensionshänseende tillgodoräkna sig det tillfälliga lönetillägget, på grund varav styrelsen ansett önskvärt, att en anordning måtte komma till stånd, som i möjligaste mån undanröjde sagda olägenhet.

Över ifrågavarande framställningar har yttrande inforrats från förenämnda 1915 års kommission för gemensamma avlöningsbestämmelser vid kommunikationsverken m. fl. verk.

I skrivelse den 16 december 1916 har kommissionen med anledning härav framlagt förslag angående provisoriska åtgärder till förbättrande av avlöningsförhållandena för viss ordinarie personal vid statens järnvägar.

1915 års
kommissions-
förslag till
lönetillägg.

Kommissionen anför därvid till en början följande:

»Vad först angår behovet i och för sig av förbättrade avlöningsvillkor för den lägst avlönade järnvägspersonalen, är att märka, att till grund för nu gällande avlöningsreglemente vid statens järnvägar, vilket senast förnyats den 30 juni 1916, ligger ett beslut av 1907 års riksdag. Detta riksdagsbeslut stöder sig å sin sida på utredningar, verkställda av en den 30 januari 1906 tillsatt kommitté, vilken den 18 februari 1907 avgav förslag i ämnet. De uppgifter angående levnadskostnader m. m., som stodo nämnda kommitté till buds, hänförde sig i allmänhet icke till ett senare år än 1905, vilket års prisförhållanden sålunda i stort sett kunna anses grundläggande för den nu gällande i avlöningsreglementet uttryckta lönenivån för den ordinarie statsbanepersonalen. Efter år 1907 vidtagna ändringar i sagda reglemente hava nämligen icke rubbat detta förhållande, utan hava huvudsakligen avsett inpassande i löneskalan av nytillkomna ordinarie befattningar o. dyl.

Till följd av den prisstegring å alla områden, som ägt rum sedan år 1905, förelåg därför redan vid tillsättandet av 1914 års järnväglöneregleringskommitté ett trängande behov av lönereglering för särskilt de lägst avlönade grupperna bland den ordinarie statsbanepersonalen. Detta framhölls av föredragande departementschefen vid kommitténs tillsättande och har därefter vid upprepade tillfällen åter påpekats, då fråga varit om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda personal.»

Sedan kommissionen erinrat därom, att den lönereglering, som ställdes i utsikt i och med tillsättandet av 1914 års kommitté, måst uppskjutas längre än som från början beräknades, anför kommissionen vidare:

»Behovet av snara åtgärder till förbättrande av avlöningsförhållandena för nu ifrågavarande personal torde därför i och för sig icke kräva ytterligare motivering.

För kommissionen, som har till huvudsaklig uppgift att bedöma de till densamma hänskjutna avlöningsfrågorna ur synpunkten av att söka åstadkomma likformiga bestämmelser vid de olika verken, har emellertid en annan omständighet därjämte trätt i förgrunden. Kommissionen har redan i början av sitt arbete fäst sin uppmärksamhet vid det förhållandet, att under det löneregleringar samtidigt, eller år 1907, företogs för såväl statens järnvägar som för post- och telegrafverken, de båda sistnämnda verkens avlöningsbestämmelser därefter i väsentlig omfattning ånyo undergått reglering så sent som åren 1913 respektive 1912. För

statens järnvägars vidkommande gäller däremot ännu, om man bortser från det under de senaste åren utgående tillfälliga lönetillägget, den reglering, som fastställdes år 1907. Denna omständighet, att gällande avlöningsbestämmelser för statens järnvägars personal äro av så väsentligt tidigare datum än för de nämnda övriga verken, innebär enligt kommissionens förmenande, att statsbanepersonalen vid jämförelse med tjänstemännen inom närliggande grenar av statsförvaltningen måste anses intaga en i viss mån efterbliven och missgynnad ställning. Rättvisan synes under sådana förhållanden kräva ett vidtagande snarast möjligt av åtgärder, vilka beteckna ett steg framåt i löneavseende för järnvägspersonalen till närmare likställighet med de senare reglerade verken.

Då nu fråga uppkommit om en genomgripande revision av gällande bestämmelser rörande tillfälligt lönetillägg vid statens järnvägar, har det därför synts kommittén böra tagas under överbäggande, huruvida icke bestämmelser i nyss angivna riktning och sålunda avseende en verklig om ock endast provisorisk löneförbättring i större utsträckning borde åstadkommas för statsbanepersonalen.

Det synes emellertid vara av vikt att klargöra, vilka principer, som böra vara de ledande vid företagandet av dylika provisoriska åtgärder, avseende allenast ett av de verk, vilkas avlöningsförhållanden äro föremål för kommissionens utredningar. I betraktande av att, såsom nyss framhållits, huvudsyftet med kommissionens tillsättande varit att söka åstadkomma enhetlighet mellan de i de olika avlöningsreglementena innehållna bestämmelserna, finner kommissionen det vara angeläget, att man på det föreberedande stadium, vari denna fråga ännu befinner sig, i möjligaste mån undviker att genom ändringar i gällande avlöningsbestämmelser binda den framtida handlingsfriheten i hithörande avseenden.

Vidare är det enligt kommissionens förmenande uppenbart, att sådana faktorer, som i lika mån kunna anses påkalla ekonomisk förbättring för tjänstemän inom samtliga statens verk eller vissa grupper av dessa, icke böra föranleda till provisoriska åtgärder beträffande allenast ett av samma verk. Härmed åsyftas huvudsakligen de av världskriget framkallade abnorma prisstegringarna på alla områden. Kommissionen har därför uttryckligen velat betona, att de provisoriska förbättringar för viss järnvägspersonal, som kommissionen här nedan föreslår, icke på något sätt bestämts efter de på grund av kriget rådande dyrtidsförhållandena. Till motvägande av dessa den senaste tidens prisstegringar har av riksdagen beviljats krigstidshjälp, utgående bland annat till befattningshavare vid samtliga de av kommissionens arbete berörda verken, och har därjämte ställts i utsikt förslag till 1917 års riksdag om en betydande utvidgning av ifrågavarande krigstidshjälp. Syftet med de åtgärder, som nu enligt kommissionens åsikt böra företagas i avseende å järnvägspersonalens avlöningsförhållanden, är däremot, såsom av det ovanstående torde framgå, att, i den mån sådant kan ske utan föregripande av lönefrågans vidare behandling, lämna ifrågavarande personal, särskilt inom de lägre tjänstegraderna, en efter mera normala förhållanden beräknad ekonomisk förbättring i avvaktan på den definitiva lönerreglering, som måst uppskjutas längre än vad som från början varit avsett. Härvid bör man dock, för undvikande av nya rubbningar i det inbördes förhållandet mellan de olika verken, icke överskrida den avlöningsnivå, som skulle hava uppnåtts, därest järnvägspersonalens avlöningar reglerats samtidigt med senare skedda lönerregleringar vid de andra kommunikationsverken. Största betydelsen i sådant avseende bör enligt kommissionens förmenande tilläggas lönerregleringen av år 1913 för postverket, vilken är den närmast före krigsutbrottet genomförda lönerregleringen för något av dessa verk.

De omständigheter, som i nuvarande läge böra verka bestämmande för de åtgärder, vilka kunna vidtagas i föreliggande fråga, äro såhunda väsentligen desamma, som varit avgörande vid beviljandet av det senast beslutade tillfälliga lönetillägget. Nödvändigheten att undvika åtgärder, som föregripa den slutliga löneregleringen, samt hänsyn till andra verks avlöningsförhållanden betinga, enligt kommissionens uppfattning, att man framgår med en viss försiktighet. Kommissionen har för sin del funnit den lämpligaste utvägen vara att fortfarande bibehålla formen av ett tillfälligt lönetillägg för järnvägspersonalen men att samtidigt omarbета bestämmelserna för detta tillägg i syfte att de sammanlagda avlöningsbeloppen för jämförbara grupper av personal inom statens järnvägar och särskilt postverket mer än nu måtte bli överensstämmande med varandra. I fråga om de jämförelser mellan olika grupper befattningshavare, som härvid kunna komma i fråga, har kommissionen icke ansett sig böra på detta stadium av sitt arbete göra något bindande uttalande. Kommissionen har emellertid, i likhet med 1914 års kommitté, till utgångspunkt ansett sig kunna taga ett sammanställande av avlöningarna för, å ena sidan, den stora obefordrade gruppen bland tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar, stationskarlsgruppen, och å andra sidan den lägst avlönade gruppen vid postverket eller postvaktmästare och postiljoner. Likaså har kommissionen beträffande tjänstemännen med högre kompetens inom de båda verken ansett sig kunna utgå från ett jämställande av å ena sidan stations-skrivare respektive förste stationsskrivare vid statens järnvägar, och å andra sidan manliga postexpeditörer respektive förste postexpeditörer vid postverket. I fråga om övriga tjänstemannagrupper bland personal såväl av högre som av lägre grad har kommissionen icke velat framlägga ens några sådana preliminära jämförelser, men har kommissionen dock låtit sig angeläget vara att tillse, att de tilläggsbelopp, som föreslås för dylika tjänstekategorier, även stanna inom behöriga gränser med hänsyn till möjligen blivande sammanställningar av tjänstegrupper från olika verk.

I förhållande till det av 1916 års riksdag beviljade tillfälliga lönetillägget utvisar kommissionens förslag åtskilliga avvikelser, vilka äro en följd av de här ovan utvecklade huvudsynpunkterna. Då 1914 års kommitté utarbetade förslag till nu gällande bestämmelser i ämnet, torde densamma hava utgått från enahanda synpunkter, som gjorde sig gällande då frågan om tillfälligt lönetillägg först framkom år 1914, eller att den tillfälliga löneförbättringens tyngdpunkt borde ligga på de lägsta, nu förekommande arvoden. Detta var en tillämpning av den från början uttalade grundsatsen, att det framför allt gällde att åstadkomma förbättringar för dem, vilkas avlöningar närmade sig existensminimum. För 1915 års kommission har det, som nämnts, tillika gällt att åstadkomma större likformighet, särskilt mellan de obefordrade grupperna vid statens järnvägar och postverket. Då nu avlöningarna för dessa grupper visa större skilljaktigheter efter in-tjänandet av ett eller flera ålderstillägg än i fråga om begynnelseavlöningarna, har följden blivit den, att kommissionen ansett sig böra föreslå en starkare ökning av lönetillägget vid de arvoden, som av den obefordrade gruppen uppnås efter vissa tjänstår, än vid själva begynnelsearvodet. Härtill kommer, att det hittills beviljade lönetillägget icke tager någon hänsyn till de särskilda dyrortsförhållandena, i det att tilläggen utgå med samma belopp å orter, där levnadskostnaderna anses billigast, som å orter, där det motsatta förhållandet råder. Kommissionens förslag däremot är uppgjort med beaktande av dyrortsförhållandena, i det att en viss ökning av grundtillägget föreslagits för varje särskild dyrorts-

grupp. Härigenom har vunnits den fördelen, att de sammanlagda avlöningsförmånerna även å dyrorterna närmare komma att ansluta sig till motsvarande avlöningar vid postverket, där särskilda dyrortstillägg av annan konstruktion än de vid statens järnvägar utgående förekomma. I denna fråga anhåller kommissionen att få påpeka, hurusom olikheterna i dyrortsindelning vid de skilda verken försvåra riktiga jämförelser. Under det att vid statens järnvägar, där huvudvikten i dyrortshänseende lagts på den skiftande ersättningen för bostad och bränsle, antalet ortsgrupper genomgående är fem, växlar antalet dyrortstillägg vid postverket, så att ortsgrupperna där antingen äro fyra eller allenast tre. Kommissionen har därför ansett riktigast att i de särskilda fallen jämföra de sammanlagda avlöningarna huvudsakligen å orter av billigaste och dyraste klass inom de båda verken. Därvid har kommissionen beträffande högsta dyrort vid statens järnvägar i förekommande fall ansett sig böra medräkna det egentliga dyrortstillägget av 60 kronor, som utgår till tjänstemän av lägre grad, vilkas arvoden icke överstiga 1,500 kronor och som äro placerade i städer med minst 15,000 invånare samt å vissa stationer i Stockholmstrakten. Ifrågavarande tillägg uppbäres nämligen, ehuru icke av alla, så dock av flertalet tjänstemän inom sagda arvodesgräns, vilka äro placerade å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med högsta belopp, eller 40 % av arvodet.

De nu angivna olikheterna i förening med det förhållandet, att tillägget ansetts böra utsträckas jämväl till åtskilliga tjänstemannagrupper, vilka förut icke kommit i åtnjutande därav, nödvändiggöra för statsverkets vidkommande en betydande förhöjning av det sammanlagda lönetilläggets belopp. För de flesta tjänstemän, som bliva delaktiga därav, innebär tillägget ock en större eller mindre ekonomisk förbättring i jämförelse med nuvarande förhållanden. För kommissionen liksom för 1914 års kommitté har det emellertid varit angeläget att tillse, att man icke överskrider de gränser, som kunna anses sannolika vid den blivande definitiva regleringen. Att denna princip kunnat upprätthållas samtidigt med att en betydande förhöjning föreslagits, beror till största delen på den omläggning av grunderna för lönetilläggets utgående, som nu utvecklats.

Med hänsyn till den provisoriska karaktären av de anordningar, som nu föreslås, har kommissionen i fråga om sammanställandet av avlöningsförhållandena vid statens järnvägar och postverket icke ansett sig böra räkna med andra förmåner än avlöningens huvudformer inom de båda verken. I de gjorda jämförelserna hava sålunda medtagits, vad statens järnvägar beträffar, arvode, ersättning för bostad och bränsle eller bostad in natura samt dyrortstillägg och, vad postverket angår, fast avlöning jämte ortstillägg.

Innan kommissionen övergår till en närmare redogörelse för det system, kommissionen tänkt sig för det tillfälliga lönetilläggets anordnande samt för de belopp, som anses skäligen, har kommissionen velat framhålla även följande. Det förslag, kommissionen utarbetat, har uppgjorts och vidhålles av kommissionen allenast under den uttryckliga förutsättningen, att icke, genom vidtagande av ändringar i avlöningsreglementet eller eljest genom åtgärder av något slag vare sig från järnvägsstyrelsens eller högre myndighets sida, ytterligare fördelar, som kunna anses inverka på personalens löneställning, under tiden för det provisoriska tilläggets utgående beredes den personal, som kommer i åtnjutande därav. Av det föregående framgår, att i denna reservation icke inbegripes det krigstidstillägg eller den krigstidshjälp, som kan komma att beviljas av statsmakterna, och vilken ersättning kommissionen förutsätter fortfarande skola komma att utgå.

vid sidan av det tillfälliga lönetillägget. Däremot avses varjehanda tänkbara åtgärder av ekonomisk betydelse i fråga om såväl avlöningens huvudformer som övriga förmåner av ett eller annat slag.

Beträffande den omfattning, vari det tillfälliga lönetillägget bör utgå, anser kommissionen, att sådant tillägg bör tillkomma samtliga ordinarie tjänstemän av lägre grad såväl vid järnvägsstyrelsen som vid distrikten. Med den karaktär av provisorisk lönereglering, tillägget enligt kommissionens förslag erhåller, torde det nämligen vara riktigast att utsträcka detsamma åtminstone till samtliga de tjänstekategorier, för vilka den definitiva löneregleringen enligt det åt 1914 års kommitté lämnade uppdraget huvudsakligen varit avsedd. Därjämte synes emellertid även vissa kategorier bland tjänstemännen av högre grad nu böra komma i åtnjutande av sådant lönetillägg. Då 1914 års järnvägskommitté, ehuru principiellt delande uppfattningen, att även vissa tjänstemän av högre grad vore i behov av omedelbar avlöningsförbättring, icke fann sig kunna föreslå något tillägg för dessa tjänstemän, berodde detta enligt kommitténs uttalande därpå, att begynnelseavlöningsarna för de lägsta grupperna av dylika tjänstemän inom postverket och telegrafverket, eller vid postverket postexpeditörerna och vid telegrafverket assistenterna, för närvarande å billigaste ort vore desamma som för stationsskrivare och kontorsskrivare vid statens järnvägar, eller 1,800 kronor. Kommissionen har emellertid ansett sig böra taga hänsyn till det förhållandet, att postexpeditörerna enligt § 4 i de till avlöningsreglementet för postverket fogade särskilda bestämmelserna i verkligheten tilldelas en begynnelseavlönning av 2,000 kronor. Denna anordning förutsätter kommissionen skola tillämpas, intill dess ny lönereglering träder i kraft. Tillstånd till ett dylikt förfarande har nämligen senast år 1916 av generalpoststyrelsen i dess förslag till stat för driftkostnader begärts för en period av ytterligare tre år. Kommissionen anser sig därför oförhindrad att föreslå ett tillfälligt lönetillägg även för stationsskrivargruppen, detta så mycket mer som slutavlöningsarna för såväl postexpeditörer som assistenter för närvarande betydligt överstiga stationsskrivarnes vid statens järnvägar. Ett lämpligt avvägande torde få anses träffat, om tillfälligt lönetillägg bestämmes att utgå till samtliga tjänstemän av högre grad vid distrikten, vilkas innehavande arvoden icke överstiga 3,300 kronor. Härigenom kommer bland annat även den grupp, till vilken stationsskrivare allmännast befordras, eller förste stationsskrivare m. fl., att i varje åldersklass bliva delaktig av dylikt tillägg.

Vad tjänstemännen av högre grad inom järnvägsstyrelsen beträffar, finner sig kommissionen kunna föreslå samma arvodesgräns för det tillfälliga lönetillägget som ifråga om distriktstjänstemännen, dock med det undantag, att tjänstemän inom styrelsen, vilkas begynnelsearvode enligt avlöningsreglementet utgör 3,300 kronor, icke böra komma i åtnjutande av dylikt tillägg. Detta undantag nödvändiggöres enligt kommissionens uppfattning därav, att vissa till sistnämnda avlöningsgrupp hörande tjänstemän, särskilt notarierna, redan nu äro högre ställda i avlöningshänseende än samma kategori av tjänstemän hos generalpoststyrelsen m. fl. verk. På grund härav hava de icke nu ansetts kunna tillerkännas något tillfälligt lönetillägg.

Vidkommande därefter lönetilläggets allmänna konstruktion och belopp, har kommissionen, av anledningar, som i det följande beröras, funnit nödigt att sammanföra personalen under vissa huvudgrupper, nämligen: 1) manliga tjänstemän av lägre grad utom vaktmästare hos järnvägsstyrelsen, 2) kvinnliga tjänstemän av

lägre grad, 3) manliga tjänstemän av högre grad (intill viss arvodesgräns), 4) kvinnliga tjänstemän av högre grad samt 5) vaktmästare hos järnvägsstyrelsen.

I fråga om envar av grupperna 1—4 gäller vidare enligt kommissionens förslag följande. För varje inom gruppen förekommande arvode föreslås visst tillägg att utgå till sådan innehavare av arvodet, vilken är bosatt å ort, där hyresersättningen utgör 20 %. Kommissionen anser emellertid, att en viss skillnad bör bibehållas mellan dem, som tilldelats bostad in natura av statens järnvägar, och dem, som uppbära kontant ersättning för bostad och bränsle. Den förra avlöningsformen måste nämligen i allmänhet för tjänstemannen anses representera ett något högre värde än den senare. Grundtilläggen hava därför bestämts så, att ett belopp föreslagits för dem, som erhålla bostad av staten, och ett annat belopp, ungefärligen 20 % högre än det förra, för dem, vilka uppbära kontant ersättning för bostad och bränsle. Den olikhet, som i fråga om det nuvarande lönetillägget gäller för vissa tjänstemän i de fall, då de av staten tilldelats allenast 1 rum och kök mot då de tilldelats 2 rum och kök, anser kommissionen däremot icke behöva upprätthållas.

Kommissionen har vidare ansett sig böra avmäta tilläggen på sådant sätt, att endast arvodet bliver bestämmande för tilläggets storlek, och att sålunda ingen hänsyn må behöva tagas till, för vilken tjänstekategori eller för vilken åldersgrupp av tjänstemän det ifrågavarande arvodet finnes i avlöningsreglementet bestämt. Detta är nämligen av största betydelse för under provisorietiden inträffande befordringar, då det gäller att tillse, att en tjänsteman, vilken befordras till högre befattning med bibehållet arvode, icke genom att i den högre befattningen erhålla ett minskat tillfälligt lönetillägg kommer att lida minskning i sina sammanlagda avlöningsförmåner.

Emellertid har principen om samma tillägg för samma arvode icke kunnat bibehållas i fråga om det inbördes förhållandet mellan å ena sidan tjänstemän av högre och å andra sidan tjänstemän av lägre grad. För de befordrade grupperna av sistnämnda tjänstemän kunna nämligen med hänsyn till den blivande löneregleringens sannolika gränser icke föreslås så stora tillägg, att desamma kunna anses tillräckliga för de tjänstemän av högre grad, vilka uppbära motsvarande arvoden. Dessa huvudgrupper av tjänstemän hava därför hållits åtskilda i systemet. Likaledes har kommissionen ansett sig böra föreslå viss särställning i fråga om kvinnliga tjänstemän av såväl lägre som högre grad. Vad de kvinnliga kontorsskrivarna beträffar, betingas deras tillgodoseende med ett lägre tillägg än stationskarlsgruppen i allmänhet vid arvoden 1,020 och 1,140 kronor av hänsynen till avlöningarna efter uppnående av sista ålderstillägget för de kvinnliga biträdena vid postverket. Även för kvinnliga kontorsskrivare och kvinnliga bokhållare gör sig hänsynen till jämförliga befattningar vid andra verk, särskilt de centrala ämbetsverken, gällande, och hava med anledning härav tilläggen för de kvinnliga tjänstemännen av högre grad måst hållas lägre än för manliga tjänstemän av högre grad, som innehava motsvarande eller närmast motsvarande arvoden.

I fråga om den såsom 5) betecknade gruppen eller vaktmästare hos järnvägsstyrelsen har kommissionen icke kunnat föreslå någon förhöjning i nu utgående tillfälligt lönetillägg, då dessa tjänstemän redan intaga en gynnsammare ställning i avlöningshänseende än vaktmästare hos generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen. För nu ifrågavarande tjänstemän föreslås sålunda enahanda bestämmelser, som för närvarande äro gällande.

I och för beredande av ökad ersättning åt de å dyrorter stationerade tjänstemännen bör enligt kommissionens åsikt det för varje arvode bestämda grundtillägget — såväl det, som är avsett att utgå till innehavare av naturabostäder, som det vilket skulle tillkomma övriga tjänstemän — undergå en för alla tilläggen likartad procentuell förhöjning å de olika dyrortsgrupperna. Denna förhöjning, vilken är avsedd att i någon mån ersätta ökningen i levnadskostnader å dyrorterna, kan enligt kommissionens förmenande lämpligen bestämmas till 5, 10, 15 och 20 procent av grundtillägget å orter, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med respektive 25, 30, 35 och 40 procent av arvodet. Den procentuella stegringen av lönetillägget bliver sålunda densamma som för närvarande gäller beträffande den i avlöningsreglementet bestämda ersättningen för bostad och bränsle för olika ortsgrupper. För att emellertid de lägst avlönade grupperna bland tjänstemännen av lägre grad å de dyraste orterna och i de högre åldersklasserna måtte nå upp till en sammanlagd avlöning, som i möjligaste mån motsvarar vad de med dem jämförda tjänstemännen inom postverket åtnjuta, är det därjämte behövt att träffa en särskild föreskrift. Enligt § 9 mom. 3) i avlöningsreglementet är stadgat, att tjänstemän vid distrikten, vilka ej åtnjuta fri bostad, äga uppbära ersättning för bostad och bränsle med 20, 25, 30, 35 och 40 procent av arvodet allt efter den ort, där vederbörande är placerad, i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas, dock med iakttagande därav, att nämnda ersättning ej må överstiga vissa i avlöningsreglementet angivna maximibelopp. För vissa tjänstemän, bland andra eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänstemän av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare, utgör ifrågavarande högsta ersättning å station, där ersättningen utgår med 40 procent, 400 kronor, och å andra stationer, 350 kronor. Denna begränsning för nu uppräknade tjänstemän bör enligt kommissionens förmenande i ovan angivna syfte neutraliseras genom en föreskrift, att för tjänsteman, som uppbär sålunda begränsad ersättning, det tillfälliga lönetillägget skall ytterligare ökas med ett belopp, motsvarande den minskning i förberörda ersättning, som föranletts av sagda bestämmelse.»

Kommissionen framhåller härefter, hurusom tillägget i fråga om begynnelsearvodet, 840 kronor, för stationskarlsgruppen icke kunnat sättas högre å billigaste ort än till respektive 160 och 190 kronor, enär begyn-nelseavlöningen för postvaktmästargruppen eljest skulle hava kommit att överskridas.

Rörande tidpunkten för de föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande framhåller kommissionen såsom synnerligen önskvärt, att det förhöjda tillägget kunde beviljas att utgå redan från och med år 1917, detta särskilt med hänsyn därtill, att en definitiv lönereglering för järnvägspersonalen från början torde hava beräknats kunna träda i kraft senast vid denna tidpunkt.

Till sist yttrar kommissionen:

»I fråga slutligen om lönetilläggets inverkan i pensionshänseende finner sig kommissionen icke kunna föreslå någon på detsamma grundad höjning i nu be-

stämda pensionsbelopp, då en jämförelse mellan nuvarande pensioner vid statens järnvägar och de närstående verken särskilt för de lägsta tjänstegrupperna icke utvisar en sådan tillbakasatt ställning för det förstnämnda verket som i fråga om avlöningsförmånerna. Däremot tillåter sig kommissionen meddela, att kommissionen har för avsikt att inom den närmaste tiden föreslå en omläggning av det nu till vissa stationsföreståndare vid statens järnvägar utgående postarvodet, så att viss del av samma arvode överföres till ordinarie arvode och således kommer att bilda ett ökat underlag för pensionerna till ifrågavarande tjänstemän. Tillika tillåter sig kommissionen, ehuru spörsmålet faller utom kommissionens arbetsområde, att framhålla och understödja det bland de pensionerade statstjänstemännen allmänna önskemålet, att krigstidshjälpen även måtte i någon mån komma nämnda pensionärer till godo.»

På grund av det sålunda anförda har kommissionen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen antagande av följande bestämmelser rörande tillfälligt lönetillägg till viss personal vid statens järnvägar.

»Till nedan angivna ordinarie tjänstemän vid statens järnvägar med i efterföljande tabell upptagna arvoden må under vartdera av åren 1917 och 1918 av statens järnvägars trafikmedel utgå tillfälligt lönetillägg enligt nedanstående grunder:

Arvode	Tillfälligt lönetillägg till tjänsteman, placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med 20 % av arvodet.						Tillfälligt lönetillägg till	
	Grupp I		Grupp II	Grupp III		Grupp IV	Grupp V	
	Manlig tjänsteman av lägre grad — med undantag av grupp 5 — vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av lägre grad	Manlig tjänsteman av högre grad, vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av högre grad	Vaktmästare hos järnvägsstyrelsen, vilken åtnjuter	
	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle
720	—	190	—	—	—	—	—	—
780	—	190	—	—	—	—	—	—
840	160	190	190	—	—	—	160	180
900	185	220	220	—	—	—	—	—
960	200	240	240	—	—	—	160	180
1,020	220	260	220	—	—	—	—	—
1,080	—	260	—	—	—	200	120	140
1,140	220	260	190	—	—	—	—	—
1,200	185	220	—	—	—	200	90	110
1,260	140	165	—	—	—	—	—	—
1,380	120	140	—	—	—	—	—	—
1,500	105	120	—	170	200	150	—	—
1,800	105	120	—	170	200	100	—	—
2,100	105	120	—	170	200	50	—	—
2,400	105	120	—	200	240	—	—	—
2,700	105	120	—	200	240	—	—	—
3,000	105	120	—	200	240	—	—	—
3,300	—	—	—	150 *)	180 *)	—	—	—

*) Tjänsteman i järnvägsstyrelsen, för vilken begynnelsearvodet enligt avlöningsreglementet är bestämt till 3,300 kronor, är dock undantagen från åtnjutande av tillfälligt lönetillägg.

För tjänsteman — med undantag av vaktmästare hos järnvägsstyrelsen — placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle bestämts till respektive 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, utgår tillfälligt lönetillägg, vare sig tjänstemannen tilldelats fri bostad med bränsle eller uppbär kontant ersättning därför, med respektive 5, 10, 15 och 20 procent högre belopp än som enligt ovanstående tabell skulle hava tillkommit tjänstemannen, därest han varit placerad å ort, där

a) å station, där ersättning utgår med 40 %:

för tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök, kronor	2,000
» » » » » 6 » » » » »	1,800
» » » » » 5 » » » » »	1,500
» » » » » 4 » » » » »	1,100
» » » » » 3 » » » » »	850
» » » » » 2 » » » » »	650,

skolande dock för kvinnlig kontorsskrivare, kvinnlig ritare, eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare högsta ersättningen utgöra 400 kronor;

b) å övriga stationer:

för tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök, kronor	1,700
» » » » » 6 » » » » »	1,500
» » » » » 5 » » » » »	1,200
» » » » » 4 » » » » »	900
» » » » » 3 » » » » »	700
» » » » » 2 » » » » »	550,

skolande dock för kvinnlig kontorsskrivare, kvinnlig ritare, eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare högsta ersättningen utgöra 350 kronor.

Även till tjänstemän i styrelsen, vilka icke åtnjuta fri bostad, utgår ersättning för bostad och bränsle efter samma grunder, som gälla för distriktspersonalen.

De sålunda gällande bestämmelserna i förevarande avseende överensstämman i huvudsak med vad som föreslagits av 1907 års löneregleringskommitté. Såsom framgår av den ovan anförda bestämmelsen, är tjänstemännens placeringsort avgörande för fastställande av storleken utav den till vederbörande utgående inkvarteringsersättningen; och äro med hänsyn härtill statsbanans samtliga stationer indelade i fem grupper efter de ovan angivna fem olika procentsatserna. Stationernas inordnande inom respektive grupper sker i enlighet med en efter verkställd utredning beräknad kostnad, motsvarande hyra för en bostad om ett rum och kök av tillfredsställande beskaffenhet jämte bränsle till dylik bostad enligt av järnvägsstyrelsen fastställd bränsleordning. Ifrågavarande gruppering av stationerna måste på grund av förskjutningar i fråga om hyreskostnaderna tid efter annan underkastas revidering; den nu gällande indelningen har fastställts av Kungl. Maj:t genom nådiga brev den 31 december 1914 och den 19 februari 1915. Enligt vad som framgår av 1907 års löneregleringskommittés betänkande, sid. 102 och följande, har kommittén, vid bestämmande av såväl den högsta procentsatsen för beräkning av ifrågavarande ersättning eller 40 procent av arvodet som ock maximibeloppen, utgått från kostnaden för hyra av bostäder med visst rumsantal jämte bränsle åt de i fråga om hyrespriser dyraste orterna vid tiden för kommitténs arbete, nämligen Stockholm och Kiruna; och synes kommittén särskilt hava tagit hänsyn till bostäder om ett rum och kök. Enligt den utredning, som låg till grund för kommitténs förslag, beräknades kostnaden för

hyra av ett rum och kök jämte bränsle i Stockholm till 417 à 418 kronor i de norra stadsdelarna samt till 387 kronor i södra stadsdelen. För Tomtebodas och Karlberg upptogs samma kostnad till 447 respektive 441 kronor samt för Kiruna till 433 kronor. Härav framgår sålunda, att det av kommittén för tjänstemän, som kunna erhålla bostad om ett rum och kök, föreslagna maximibeloppet, 400 kronor, visserligen närmade sig intill men dock icke fullt förslaget att täcka ifrågavarande kostnad. Härvidlag är att märka, att nu omförmälda förhållande endast gällde dem av tjänstemännen inom lägsta avlöningsgruppen, som uppnått det högsta för vederbörande befattning stadgade arvodet; för tjänstemännen i de lägre arvodesklasserna ställde sig förhållandet givetvis sämre, beroende därpå, att inkvarteringsersättningen skulle utgå med viss procent av arvodet. Vad angår förhållandet mellan inkvarteringsersättningens storlek och den verkliga kostnaden för hyra och bränsle å de stationer, där berörda ersättning skulle utgå med lägre procentsatser än nyss nämnts, torde nog enligt de av kommittén föreslagna grunder inkvarteringsersättningen, åtminstone för de tjänstemän, som uppnått högsta arvodet, hava i regeln räckt till för anskaffande av en draglig bostad jämte bränsle.

Emellertid hava nu omförmälda förhållanden undergått en väsentlig förändring under den tioårsperiod, som förlupit sedan 1907 års lönereglering trädde i kraft, beroende på den allttjämt stigande hyreskostnaden; och detta gäller alldeles fransett nuvarande exceptionella förhållanden på det ifrågavarande området. Att så är fallet framgår med full tydlighet av den utav styrelsen på hösten 1914 verkställda utredningen rörande genomsnittskostnaden å varje ort, där statsbanestation är belägen, för årlig hyra av lägenheter om ett och två rum och kök jämte bränsle enligt gällande bränsleordning, vilken utredning ligger till grund för den nu gällande, genom ovan nämnda nämnda brev av den 31 december 1914 och den 19 februari 1915 fastställda grupperingen av stationerna med hänsyn till inkvarteringsersättningsprocenten. Nämnda utredning, för vilken redogörelse lämnas i styrelsens underdåniga skrivelse den 28 november 1914, giver vid handen, bland annat, att kostnaden i Stockholm för hyra av ett rum och kök jämte bränsle vid nyss omförmälda tidpunkt kunde, lågt räknat, uppskattas till 500 kronor; alltså en ökning sedan tidpunkten för 1907 års löneregleringskommittés utredning med omkring 100 kronor, motsvarande 25 procent. Denna ökning medför icke blott att den nu utgående inkvarteringsersättningen icke på långt när räcker till för betäckande av kostnaden för hyra av ett rum och kök jämte bränsle i Stockholm och å andra därmed jämförliga orter, utan även att motsvarande för personalen ofördelaktiga förhållande gör sig gällande å övriga orter, där hyrorna äro jämförelsevis höga. Till förklaring av berörda förhållande tillåter sig styrelsen att här anföra vad styrelsen i detta avseende yttrat i sin ovan omnämnda underdåniga skrivelse den 28 november 1914.

Med hänsyn därtill att enligt gällande avlöningsreglemente *dels* ett visst maximum för ifrågavarande ersättning blivit fastställt, nämligen för tjänstehavare i lägsta gruppen 400 kronor å ort, där ersättningen utgår med 40 procent av arvodet, och 350 kronor å övriga orter, *dels ock* ersättningen är beroende av arvodets storlek och sålunda utgår med olika belopp i olika lönegrader, kan man icke, såsom från personalens sida i åtskilliga fall gjorts gällande, åstadkomma en sådan reglering i förevarande avseende, att ersättningen i regeln räcker till att gälda kostnaden för hyra av ett rum och kök jämte bränsle. Man måste därför

begränsa sig till att söka åstadkomma en så vitt möjligt rättvis gruppering av stationerna med hänsyn till de å respektive orter gällande hyres- och vedpriserna. Härvid torde man lämpligen böra sätta kostnaderna för bostad och bränsle å de olika stationerna i förhållande till priserna i Stockholm såsom varande de högsta i riket. Kostnaden därstädes för hyra av ett rum och kök jämte bränsle kan beräknas till 500 kronor, vilken kostnad snarare kan anses för låg än för hög.

Då den högsta procenten för ersättning för bostad och bränsle eller 40 procent skall i Stockholm för en tjänsteman, som kan erhålla en bostad om ett rum och kök, täcka en utgift av 500 kronor, böra rätteligen övriga stationer, allt efter storleken av motsvarande kostnad, grupperas på följande sätt:

I grupp A (40 procent) placeras samtliga stationer, för vilka kostnaden för hyra av ett rum och kök jämte bränsle enligt stat överstiger 437 kronor 50 öre ($\frac{35}{40}$ av 500 kronor).

Till grupp B (35 procent) hänförs stationer, där motsvarande kostnad faller emellan lägst 375 kronor ($\frac{30}{40}$ av 500 kronor) samt högst 437 kronor 50 öre.

Till grupp C (30 procent) hänförs de stationer, där kostnaden utgör mellan 312 kronor 50 öre ($\frac{25}{40}$ av 500 kronor) och 375 kronor.

I grupp D (25 procent) skulle enligt förenämnda system placeras stationer, där enahanda kostnad ligger emellan 250 kronor ($\frac{20}{40}$ av 500 kronor) och 312 kronor 50 öre, samt i grupp E (20 procent) placeras samtliga stationer, där samma kostnad understiger 250 kronor. Emellertid håller styrelsen före, att man icke lämpligen kan upprätthålla nyssnämnda siffra för angivande av gränsen mellan 20 och 25 procentstationerna, enär de för dessa stationer uppgivna kostnads-siffror icke äro fullt vägledande, beroende på att särskilt å ett flertal av de mindre stationerna inga eller endast få lägenheter finnas att hyra, utan finner sig styrelsen böra fasthålla den principen, att alla å landsorten belägna medelstora och mindre stationer skola, oberoende av om den uppgivna kostnaden med ett eller annat tiotal kronor skulle överstiga 250 kronor, hänföras till grupp E, eller åtminstone icke uppflyttas till grupp D, där inga särskilda omständigheter tala för uppflyttning.

Nedanstående tablå utvisar stationernas gruppering enligt ovannämnda system, med angivande tillika av högsta och lägsta till en tjänsteman i lägsta avlöningsgruppen utgående ersättning för bostad och bränsle inom varje stationsgrupp.

	Grupp A. 40 %.	Grupp B. 35 %.	Grupp C. 30 %.	Grupp D. 25 %.	Grupp E. 20 %.
Kostnad	över 437.50	437.50—375	375—312.50	312.50—250	under 250
	högst lägst	högst lägst	högst lägst	högst lägst	högst lägst
Ersättning för bostad och bränsle	400 — 336	350 — 294	342 — 252	285 — 210	228 — 168

Den ovan intagna tablån utvisar, att vid grupperingen av stationerna för åstadkommande såvitt möjligt av ett rättvist förhållande mellan de därstädes placerade tjänstemännen i avseende å inkvarteringsersättningen det icke kunnat undvikas, att nämnda ersättning icke blott å samtliga stationer, tillhörande grupperna A och B, utan även å ett flertal stationer, tillhörande grupp C, blir

otillräcklig för täckande av kostnaden för bostad och bränsle. Frånsett de svårigheter, som härigenom uppstå för personalen vid anskaffande av tillfredsställande bostäder, medför dessutom det anmärkta förhållandet en avsevärd ojämnhet i löneavseende mellan de tjänstehavare, vilka erhålla inkvartering in natura, och dem, som äro hänvisade att själva anskaffa bostad, då nämligen de förra särskilt å de dyraste orterna äro ojämförligt bättre ställda än de senare. I den mån som hyrespriserna stiga, gör sig givetvis den anförda skillnaden allt skarpare gällande; också hava under de senare åren till styrelsen ingivits ett flertal framställningar om förhöjning av inkvarteringsersättningsprocenten å olika stationer, därvid sökandena i regeln såsom skäl anført, att den dem tillkommande ersättningen är otillräcklig för bekostande av hyra och bränsle för en bostad av enahanda beskaffenhet som dem, vilka äro upplåtna såsom boställslägenheter åt i övrigt likställda kamrater. Ehuru styrelsen i många fall väl insett det behjärtansvärda i dylika framställningar, har styrelsen i de flesta fall funnit ansökningarna icke kunna föranleda till någon åtgärd, enär ett bifall till desamma skulle med hänsyn till gällande bestämmelser och de ovan angivna principerna för nu gällande gruppering av stationerna förrycka det fastställda förhållandet dem emellan.

Att styrelsen icke på hösten 1914 i samband med sitt då avgivna underdåniga förslag till ny gruppering av stationerna i fråga om inkvarteringsersättningsprocenten ifrågasatte en förändring av bestämmelserna i avlöningsreglementet i syfte att råda bot för ovan omförmälda missförhållanden berodde därpå, att 1914 års lönerегleringskommittés arbete då pågick samt förhoppning förefanns, att ifrågavarande förhållanden inom en nära framtid skulle bliva på ett tillfredsställande sätt ordnade.

Då det numera kan antagas, att en längre tid kommer att förgå innan en definitiv lönerегlering kommer till stånd, finner styrelsen det vara synnerligen önskvärt, att en ändring av ifrågavarande bestämmelser i syfte att utjämna förhållandet mellan ovannämnda två kategorier av tjänstehavare måtte så snart ske kan komma till stånd. Styrelsen förbiser härvidlag icke, att vissa betänkligheter kunna göra sig gällande mot att redan nu, utan samband med den påbörjade utredningen för en ny lönerегlering, söka åstadkomma en dylik ändring, men då densamma synes styrelsen kunna äga rum utan att i avsevärd mån rubba de i avlöningsreglementet fastställda huvudgrunderna för bestämmande av ersättningen för bostad och bränsle samt härtill kommer att den ifrågasatta anordningen huvudsakligen avser att återställa den jämvikt i avlöningshänseende mellan befattningshavare med inkvartering in natura och befattningshavare med kontant inkvarteringsersättning, vilken 1907 års lönerегleringskommitté haft i sikte att i möjligaste mån åstadkomma, men som på grund av de ökade hyrorna allt mer och mer rubbats, finner sig styrelsen oförhindrad att framlägga förslag i berörda avseende. Utgående från förhållandet inom lägsta avlöningsgruppen eller den s. k. stationskarlsgruppen, för vilken högsta inkvarteringsersättningen utgör 400 resp. 350 kronor, samt den ovan angivna, vid 1913 års utredning fastställda ökningen med omkring 100 kronor av kostnaden för hyra av ett rum och kök jämte bränsle i Stockholm har styrelsen till en början tänkt sig, att samtliga maximibelopp skulle höjas med omkring 25 procent och sålunda för den lägsta avlöningsgruppen till 500 resp. 450 kronor. I anslutning härtill bör därjämte enligt styrelsens mening den nu gällande högsta inkvarteringsersättningsprocenten höjas från 40 till 50 procent, därvid, för bibehållande av nu gällande förhållande mellan de

olika stationsgrupperna, dessa synas böra ökas från fem till sju, så att ersättning för bostad och bränsle kommer att utgå med resp. 50, 45, 40, 35, 30, 25 och 20 procent av arvodet. Genom denna ökning av gruppernas antal vinner man även den fördelen, att den för de särskilda stationsgrupperna utgående hyresersättningen kommer att närmare ansluta sig till de verkliga kostnaderna för hyra och bränsle å resp. orter än vad nu är fallet. Med nu gällande arvoden inom stationskarlsgruppen, d. v. s. lägst 840 och högst 1,140 kronor, såsom utgångspunkt och med iakttagande att maximum skulle utgöra 500 kronor för 50 och 45 % grupperna samt 450 kronor för övriga grupper, skulle högsta och lägsta beloppet av ersättning för bostad och bränsle enligt förenämnda förslag ställa sig på följande sätt för en befattningshavare, tillhörande stationskarlsgruppen:

Grupp A.	Grupp B.	Grupp C.	Grupp D.	Grupp E.	Grupp F.	Grupp G.
50 %.	45 %.	40 %.	35 %.	30 %.	25 %.	20 %.
500—420	500—378	450—336	399—294	342—252	285—210	228—168

Nedanstående tablå utvisar maximibeloppen av ersättning för bostad och bränsle enligt ovan angivna grunder, d. v. s. nuvarande belopp, ökat med 25 procent och med lämplig avrundning för andra tjänstehavare än de ovan nämnda och med dem i förevarande avseende likställda, som kunna erhålla från två till och med sju rum och kök, därvid för jämförelses skull i första kolumnen upptagits maximibeloppen enligt nu gällande grunder:

Å station, där ersättningen utgår med 50 eller 45 procent:

	Nuvarande maximum.	Föreslaget maximum.
För tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök.....	2,000	2,500
» » » » » 6 » » »	1,800	2,200
» » » » » 5 » » »	1,500	1,800
» » » » » 4 » » »	1,100	1,300
» » » » » 3 » » »	850	1,050
» » » » » 2 » » »	650	800

Å övriga stationer:

För tjänsteman, som kan erhålla 7 rum och kök.....	1,700	2,000
» » » » » 6 » » »	1,500	1,800
» » » » » 5 » » »	1,200	1,500
» » » » » 4 » » »	900	1,100
» » » » » 3 » » »	700	850
» » » » » 2 » » »	550	700

Beträffande de föreslagna maximibeloppen för tjänstemän å distrikten, som kunna erhålla 6 eller 7 rum och kök, må anmärkas, att desamma äro utan praktisk betydelse, då dessa tjänstemän i regeln äro tilldelade bostad in natura.

Såsom framgår av det föregående, har styrelsen vid framläggande av sitt förslag utgått från de under år 1914 gällande hyres- och bränslepriser och icke tagit hänsyn till de sedan nämnda tid inträdda prisförhöjningarna härutinnan. Styrelsen har nämligen ansett det vara riktigt, att den nu ifrågasatta regleringen

ansluter sig till normala förhållanden, under det att de prisförhöjningar i berörda avseende, som kunna antagas vara en följd av kriget, lämpligast böra täckas genom krigstidshjälp.»

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att de i § 2 1:o) och § 9 3:o) i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar meddelade bestämmelser om ersättning för bostad och bränsle för tjänstemän såväl i styrelsen som vid distrikten måtte erhålla viss av styrelsen föreslagen ändrad lydelse. Tillika har styrelsen i särskild skrivelse den 20 januari 1917 hemställt, att den föreslagna ändrade lydelsen av dessa stadganden måtte få tillämpas redan från ingången av år 1917.

*Järnvägs-
styrelsens
yttrande över
1915 års
kommissions
förslag.*

Den av järnvägsstyrelsen sålunda gjorda hemställan om vissa ändringar i avlöningsreglementet har av styrelsen återopats och vidhållits i det yttrande, styrelsen den 20 januari 1917 avgivit över det av 1915 års kommission framlagda förslaget till tillfälligt lönetillägg. Styrelsen har därvid till en början ansett sig böra uttala, att detta förslag enligt styrelsens förmenande icke kan anses innebära en tillfredsställande lösning av statsbanepersonalens lönefråga. Emellertid förklarar sig styrelsen till fullo inse, att den närvarande tiden är den minst möjligt lämpliga för företagande av en bestående lönereglering, utan att man tills vidare måste inskränka sig till en provisorisk löneförbättring, som i stort sett bringar statsbanepersonalens löner till någorlunda överensstämmelse med lönevillkoren för personalen i de kommunikationsverk, där lönereglering senast ägt rum. Då uppenbart är, fortsätter styrelsen, att denna löneförbättring icke i minsta mån kommer att motsvara penningvärdets fall under nu rådande kristid, måste, såsom kommissionen också framhållit, den ifrågasatta provisoriska löneregleringen kompletteras medelst särskilda krigstidstillägg, på sätt, enligt vad styrelsen har sig bekant, torde komma att ske för statstjänare i allmänhet.

Järnvägsstyrelsen har vidare förklarat sig gilla kommissionens förslag att låta samtliga tjänstemän av lägre grad ävensom vissa lönegrupper bland tjänstemännen av högre grad komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg, varjämte styrelsen förklarat sig icke hava något att erinra mot att, såsom kommissionen jämväl föreslagit, lönetillägget stiger procentuellt med hänsyn till dyrortsförhållandena ävensom att för stationskarlsgruppen bestämmes en starkare ökning av lönetillägget vid de arvoden, som erhållas efter vissa tjänstår, än vid själva begynnelsearvodet.

Vad åter angår den av kommissionen, i viss överensstämmelse med vad som nu gäller, bibehållna skillnaden beträffande lönetilläggets belopp mellan dem, som tilldelats bostad in natura, och dem, som uppbära kontant ersättning för bostad och bränsle, har styrelsen hänvisat till sitt

nyssnämnda förslag rörande ändrade grunder för bostadsersättningens utgående. Härutinnan har styrelsen utvecklat sin ståndpunkt sålunda:

»Genom den av styrelsen föreslagna anordningen skulle den nu rådande skillnaden i avlöningshänseende mellan personal med bostad in natura och personal med kontant hyresersättning komma att i avsevärd mån utjämnas och med hänsyn därtill bortfaller enligt styrelsens mening motivet för att tilldela sistnämnda personal ett högre lönetillägg.

Under förutsättning av statsmakternas godkännande av styrelsens berörda förslag får styrelsen alltså förorda, att ingen skillnad måtte göras i avseende å lönetilläggets belopp beträffande dem, som åtnjuta bostad in natura, och dem, som uppbära kontant hyresersättning. Med hänsyn därtill att styrelsens förslag om höjning av hyresersättningen avser att i möjligaste mån bringa den senare kategorien i avlöningshänseende i jämnhöjd med den förra, borde följdriktigt vid val av de av kommissionen för ifrågavarande kategorier föreslagna lönetilläggen de lägre beloppen, d. v. s. de, som föreslagits för befattningshavare med bostad in natura, förordas. Då emellertid härigenom en å billigare ort placerad befattningshavare i lägsta avlöningsgruppen (stationskarlsgruppen), som innehar begynnelseavlönning, skulle lida minskning i det nu utgående lönetillägget, vilken minskning för en dylik befattningshavare å en ort, där hyresersättningen utgör 20 procent av arvodet, uppgår till 20 kronor om året, vartill kommer att de personalgrupper, som i regeln icke erhålla bostad in natura, skulle erhålla ett lägre lönetillägg än vad kommissionen föreslagit, vilket allt styrelsen finner vara mindre tilltalande, får styrelsen för sin del förorda, att det tillfälliga lönetillägget måtte utgå i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommissionen föreslagit i fråga om personal, som uppbär kontant hyresersättning.

Emellertid föranleder styrelsens förslag angående ändrade grunder för beräkning av hyresersättningen, att även en annan modifikation måste göras i kommissionens förslag. Enligt sistnämnda förslag har lönetillägget bestämts till ett grundbelopp, avsett för de billigaste orterna, d. v. s. orter, där hyresersättningen utgår med 20 procent av arvodet; men ökas detta belopp med 5, 10, 15 och 20 procent å orter, där nämnda ersättning utgår med respektive 25, 30, 35 och 40 procent av arvodet. Enligt styrelsens ovanberörda förslag skulle de nuvarande fem grupperna, i vilka statsbanans stationer äro uppdelade beträffande hyresersättningsprocenten, ökas med två nya grupper nämligen en 45 procent- och en 50 procentgrupp.

I överensstämmelse härmed måste alltså antingen i fråga om dessa stationsgrupper en ökning av det av kommissionen föreslagna grundtillägget ske med respektive 25 och 30 procent av detta grundtillägg eller också, med bibehållande av de av kommissionen föreslagna lägsta och högsta tilläggen, en proportionell ny uppdelning av tilläggen mellan de av styrelsen föreslagna sju ortsgrupperna åga rum. Då redan genom styrelsens förslag om ändrade grunder ifråga om beräkning av ersättning för bostad och bränsle personalen å de dyraste orterna, vilken endast i mindre utsträckning innehar bostad in natura, erhållit en väsentlig löneförbättring, får styrelsen för sin del förorda det senare alternativet.»

Därjämte har styrelsen framhållit, att genom styrelsens förslag att höja hyresersättningen å de dyraste orterna bortföle skälet för att, på

sätt kommissionen i sista punkten av sitt förslag förordat, medgiva viss ökning av lönetillägget till sådan personal, för vilken enligt nu gällande bestämmelser ersättningen för bostad in natura begränsats till 400 respektive 350 kronor.

Vidkommande kommissionens förslag, att tillfälligt lönetillägg enligt de nya grunderna måtte få utgå från och med ingången av år 1917, har styrelsen uttalat sin fulla anslutning härtill.

I detta sammanhang har styrelsen, under framhållande att det ifrågasatta lönetillägget avsåge att motsvara den lönereglering, som senast kommit personalen inom andra kommunikationsverk till del, uttalat sig för att, därest krigstidstillägg, beräknat procentuellt på nu utgående avlönning, komme att beviljas, i avlöningen för statsbanepersonalen måtte få inräknas jämväl det tillfälliga lönetillägget.

Slutligen har styrelsen tillkännagivit, att vad kommissionen anført angående det av styrelsen uttalade önskemålet om undanröjande i möjligaste mån av det för statsbanepersonalen ogynnsamma förhållandet, att dess pensionsvillkor icke förbättrades genom det tillfälliga lönetillägget, icke föranledde styrelsen att frångå sin i detta avseende iakttagna ståndpunkt.

Till följd av remiss har 1915 års kommission den 18 januari 1917 yttrat sig i anledning av järnvägsstyrelsens meranämnda förslag rörande ändrade grunder för bestämmande av ersättningen för bostad och bränsle. Kommissionen har därvid anført följande:

1915 års
kommission
angående
ändrade
grunder för
bestämmande
av ersättning
för bostad och
bränsle.

»Vid behandlingen av förevarande fråga har kommissionen, med hänsyn till sin uppgift att förbereda införandet av likformiga avlöningsbestämmelser vid vissa närstående verk, ansett sig böra i första rummet betrakta spörsmålet ur denna synpunkt. Det kan då till en början framhållas, hurusom bestämmelserna rörande bostad eller hyresersättning å olika orter eller ortsgrupper för närvarande så till form som innehåll betydligt skifta inom de olika avlöningsreglementen, vilka utgöra grundvalen för kommissionens arbete. Det torde icke vara behöfvligt att i detta sammanhang närmare ingå på en redogörelse för dessa skiljaktigheter, utan torde det vara nog att erinra om, hurusom i avlöningsreglementet för postverket icke förekommer någon särskild bestämmelse vare sig om bostad, upplåten av staten, eller om hyresersättning, i det att den fasta avlöningen och, eventuellt, någon del av utgående ortstillägg anses böra täcka utgifterna för bostad och bränsle, under det att i avlöningsreglementena såväl för telegrafverket som för statens vattenfallsverk inrymmas föreskrifter om fri bostad och särskild hyresersättning. Dessa bestämmelser avvika emellertid å sin sida väsentligt från de vid statens järnvägar gällande. Rörande dessa avvikelser är framför allt att märka, hurusom vid telegrafverket och vattenfallsverket hyresbidraget, där sådant utgår, i intet fall kan överstiga 30 procent av den fasta avlöningen. Vid statens järnvägar åter är ersättningen för bostad och bränsle å

orter av högsta dyrortsklassen bestämd till 40 procent av arvudet; här liksom för övrigt även vid telegraf- och vattenfallsverken äro därjämte föreskrivna vissa maxima för hyresersättningen. Det bör visserligen icke franses, att till följd av dyrortstilläggens olika beskaffenhet vid de särskilda verken proportionen mellan den del av avlöningen, som kan anses tillmätt för att täcka övriga levnadskostnader och den anpart därav, som är avsedd att bestrida kostnaderna för bostad och bränsle, kan erhålla en viss förskjutning, som icke framgår av de angivna procenttalen, men det är dock obestridligt, att hyresersättningen å de dyraste orterna redan nu vid statens järnvägar utgör en större procent av den sammanlagda avlöningssumman än vid något av de övriga verken.

Skulle nu enligt järnvägsstyrelsens förslag ersättningsprocenten å de dyraste orterna höjas från 40 till 50 procent samt maximigränserna över hela linjen utökas så som styrelsen ifrågasatt, komme denna skiljaktighet i avvägande av det inbördes förhållandet mellan olika avlöningsformer vid, å ena sidan, statens järnvägar och, å andra sidan, de närstående verken, telegraf- och vattenfallsverken, ytterligare att förstöras. Genom att höja antalet ortsgrupper från fem till sju komme än vidare statens järnvägar att intaga ännu en särställning i förhållande till de övriga verken, där dyrortsgruppernas antal för närvarande visserligen är växlande, men dock i intet fall överstiger det vid statens järnvägar fastställda antalet. Rubbningar i dylik åtskiljande riktning av vissa fundamentala bestämmelser i ett av avlöningsreglementena synas kommissionen emellertid under nuvarande förhållanden mindre lämpliga. Med hänsyn till den pågående utredningen rörande möjligheten att åstadkomma gemensamma avlöningsbestämmelser vid här ifrågavarande verk vore det enligt kommissionens förmenande givetvis önskvärt, att någon förändring uti avlöningsbestämmelserna för ifrågavarande verk under tiden icke behövde företagas, för så vitt fråga icke vore om en för samtliga verk gemensam ändring av ett eller annat slag. Skall en förändring vid ett enstaka verk åstadkommas, borde denna, enligt kommissionens mening, helst gå i sådan riktning, att ökad likformighet mellan de olika verken åvägabragtes. Förändringar, vilka, i stället för att utjämna skiljaktigheterna mellan verken, tvärtom ytterligare vidga dessa, måste, sedda från kommissionens synpunkt, framstå såsom betänkliga, då desamma helt naturligt icke kunna undgå att försvåra lösningen av den uppgift, kommissionen har sig anförtrodd, och synas fördenskull endast böra företagas, då omständigheterna oundvikligen påkalla sådant.

Måste man därför med kommissionens utgångspunkt principiellt ställa sig synnerligen tveksam mot järnvägsstyrelsens förslag, har kommissionen å andra sidan icke velat underlåta att uttala sin mening om, huruvida omständigheterna i detta särskilda fall kunna anses så trängande, att de motivera ett bortseende från de anförda betänkligheterna. Kommissionen vill för sin del icke bestrida riktigheten av vad järnvägsstyrelsen anført rörande otillräckligheten i vissa fall av de nu enligt avlöningsreglementet utgående ersättningsbeloppen för bostad och bränsle vid statens järnvägar. På grund av hyresprisens nuvarande höjd är det därjämte uppenbart, att en avsevärd olikställighet numera förefinnes mellan befattningshavare, vilka tilldelats bostad in natura, och sådana, som uppbära konstant ersättning för bostad och bränsle. Det är med insikt bland annat härom, som kommissionen den 16 december 1916 framlagt förslag om vidtagande av provisoriska åtgärder till förbättrande av avlöningsförhållandena för viss ordinarie personal vid statens järnvägar. Erinras må, hurusom detta förslag är grundat på önskemålet att åstadkomma sådan avlöningsförbättring för särskilt de lägre

tjänstegrupperna vid statens järnvägar, att dessa i fråga om sammanlagda avlöningsförmåner skulle bli mer än nu likställda med jämförbara tjänstemannagrupper särskilt vid postverket. Då vid sistnämnda verk endast i sällsynta undantagsfall förekommer, att personalen tilldelas bostad in natura, har jämförelsen enligt kommissionens förslag lagts mellan sådana tjänstemän, som vid vartdera verket hava att själva förskaffa sig bostad, och har därvid föreslagits lönetillägg till sådana belopp, att likställighet så vitt möjligt komme att uppnås. I medvetandet om, att förmånen att erhålla bostad och bränsle av staten i allmänhet är mera värd än de ersättningsbelopp, som enligt avlöningsreglementet tillkomma tjänstemän, vilka icke kunna beredas sådan förmån, har kommissionen tillika genomgående förordat ett lägre lönetillägg för dem, vilka erhålla bostad in natura, än för den andra huvudgruppen av tjänstemän. Likaledes har kommissionen funnit, att avlöningstillägget borde vara större å dyrorterna än å platser, tillhörande den billigaste ortgruppen. Båda de huvudprinciper, som varit ledande för järnvägsstyrelsens nu föreliggande framställning, måste sålunda anses hava kommit till uttryck i kommissionens förslag, men det torde särskilt få framhållas, att kommissionen därvidlag, i motsats mot järnvägsstyrelsen, undvikit att göra någon rubbning i gällande avlöningsreglemente.

Det kan visserligen invändas, att kommissionens förslag icke i samma mån som järnvägsstyrelsens förevarande framställning utjämnar den anmärkta skillnaden mellan sådana tjänstemän, vilka erhålla bostad av staten, och dem, vilka själva nödgas förhyra bostad. Detta förhållande finner emellertid sin förklaring däri, att kommissionen å ena sidan ansett sig böra avpassa lönetillägget även för tjänstemän med bostad in natura på sådant sätt, att en verklig förbättring och i varje fall ingen minskning i förhållande till nu utgående lönetillägg inträder, och å andra sidan — såsom nyss angivits — beträffande tjänstemän, vilka erhålla kontant inkvarteringsersättning, varit bunden av jämförelsen med andra verk, särskilt postverket.

I fråga om den relativt mindre gynnade ställningen för tjänstemän, tillhörande sistnämnda kategori, kan för övrigt erinras om, huru som Kungl. Maj:t genom nädigt brev den 11 september 1916 bemyndigat järnvägsstyrelsen att verkställa utredning i och för en allmän omarbetning av de nu gällande grunderna för beräkning av ersättning för bostad och bränsle åt tjänstemän å de särskilda stationerna vid statens järnvägar, i syfte att få till stånd en från ingången av år 1917 gällande ny indelning av berörda stationer. Ehuru avlöningsreglementets bestämmelser härvidlag givetvis bliva begränsande, torde man dock kunna förutsätta, att genom ifrågavarande omgruppering av stationerna vissa ojämnheter beträffande de nu utgående hyresersättningsbeloppen i förhållande till värdet av bostad in natura på motsvarande ort komma att avsevärt förminskas. Även härutinnan ser kommissionen sålunda en omständighet, som gör de nu av järnvägsstyrelsen påyrkade ändringarna mindre trängande.

Såsom i sista hand avgörande för kommissionens ståndpunkt till järnvägsstyrelsens förslag framstår emellertid det förhållandet, att den provisoriska löneförbättring, kommissionen i sin ovan åberopade underdåniga skrivelse den 16 december 1916 förordat, på i skrivelsen utvecklade skäl betecknar de längst gående åtgärder i dylik riktning, kommissionen under nuvarande förhållanden anser sig kunna föreslå, då det gäller förbättringar för allenast ett av verken.

Efter erinran om vad kommissionen i sin sist angivna skrivelse härutinnan anfört, yttrar kommissionen till sist:

»Då det icke torde kunna förutsättas annat än att järnvägsstyrelsen tänkt sig nu föreliggande förslag böra genomföras vid sidan av en provisorisk löneförbättring av den ungefärliga omfattning, kommissionen ifrågasatt, men detta särskilt för befattningshavare, vilka uppbära kontant ersättning för bostad och bränsle, skulle å de dyrare orterna medföra en ytterligare betydlig avlöningsförhöjning, ser sig kommissionen, med hänsyn till de förut omnämnda jämförelserna med postverket, förhindrad att tillstyrka detsamma. Genom dess antagande skulle nämligen i flera fall avlöningarna för befattningshavare vid statens järnvägar komma att skjuta förbi jämställda befattningshavares vid det andra verket, varjämte åtgärderna skulle innebära en icke oväsentlig avlöningsförbättring för åtskilliga befattningshavare inom tjänstegrupper högre än dem, kommissionen ansett redan nu böra komma i åtnjutande av tillfälligt lönetillägg.

Det får slutligen icke förbises, att de ifrågasatta åtgärderna, vilka, såsom förut antytts, innebära en förändring av principerna för hyresersättningens bestämmande, av denna anledning kunna komma att verka föregripande i avseende å den slutliga lösningen av hithörande spörsmål.»

Under åberopande av vad sålunda anförts har kommissionen, med vidhållande av sitt den 16 december 1916 avgivna förslag till provisorisk löneförbättring för viss statsbanepersonal, hemställt, att järnvägsstyrelsens ifrågavarande framställning för närvarande icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Den lönereglering, som år 1914 ställdes i utsikt för vissa tjänstemannagrupper vid statens järnvägar, har på grund av allmänt kända omständigheter hittills icke blivit genomförd och kan ej heller vid innevarande års riksdag bringas till utförande. Det är emellertid tydligt, att varje år, som en definitiv lönereglering uppskjutes, medför ökade ekonomiska svårigheter för personalen, detta alldeles oavsett de nu under kriget rådande särskilda dyrtidsförhållandena. En undersökning, huruvida de provisoriska anordningar, som hittills vidtagits i syfte att för statsbanepersonalen i någon mån ersätta en verklig lönereglering, kunna ytterligare förbättras, har därför synts mig i hög grad påkallad. Jag vill härvid genast till bemötande upptaga en invändning, som kan synas ligga nära till hands.

Med hänsyn till det pågående arbetet inom 1915 års kommission i syfte att så vitt möjligt åstadkomma gemensamma avlöningsbestämmelser vid, förutom statens järnvägar, flera detta närstående verk, kunde det måhända förefalla, som om det vore lämpligast att icke nu vidtaga någon förändring uti de provisoriska lönetillägg för järnvägspersonalen, vilka

*Departements-
chefen.*

beslötos vid 1916 års riksdag och som grundade sig på ett av 1914 års järnvägskommitté framlagt förslag. Ifrågavarande lönetillägg voro nämligen tillmätta med tanke på att de dels icke borde verka föregripande på den slutliga regleringen av löneförhållandena, dels ej heller finge åstadkomma bristande överensstämmelse med nuvarande avlöningar vid andra kommunikationsverk. Båda dessa synpunkter måste alltså anses äga sin fulla giltighet.

Då jag icke desto mindre nu finner mig böra föreslå en del anordningar, som för personalen innebära väsentliga förbättringar i jämförelse med det senast beviljade lönetillägget, sker det emedan jag förvissat mig om, att dessa anordningar kunna vidtagas utan att man därför behöver åsidosätta nyssnämnda synpunkter. Jag stöder mig härvidlag huvudsakligen på den nyss av mig refererade utredning, som åvägabragts av 1915 års kommission. Det torde sålunda vara obestridligt, att de nu utgående tilläggen, liksom de förut beviljade, bestämts huvudsakligen med tanke på att åstadkomma förbättringar för de tjänstemannagrupper, vilkas avlöningar närma sig existensminimum. Till följd härav har det vid dessa avlöningstilläggs beviljande främst gällt att tillgodose de lägsta arvodesklasserna, till den del sådant kunnat ske med beaktande av förut antydda begränsande faktorer, under det att för de arvodesklasser, som återfinnas något högre upp på avlöningsskalan, tillägget successivt minskats för att upphöra vid ett arvode överstigande 1,500 kronor. Det av 1915 års kommission nu utarbetade förslaget till löneförbättringar kan däremot i högre grad anses äga karaktären av en provisorisk lönereglering, i det att detsamma dels omfattar ett betydligt större antal tjänstemän än dem, som stå mer eller mindre nära existensminimum, och dels strävar att, såvitt möjligt, likställa huvudgrupperna av järnvägspersonalen med personalgrupper inom närstående verk, vilka erhållit sina avlöningsförmåner bestämda kort före kristidens inträdande. I dessa avseenden har förslaget i beaktansvärd omfattning tagit hänsyn till de yrkanden om skyndsamma åtgärder för åstadkommande av ytterligare löneförbättring, som med alltså växande styrka framförts från personalens sida. Detta måste jag för min del finna fullt berättigat.

Vid den granskning, jag underkastat kommissionens förslag, har jag sålunda funnit starka skäl tala för att, såsom kommissionen hemställer, utsträcka lönetillägget till samtliga tjänstemän av lägre grad ävensom till vissa tjänstemän av högre grad. Mot kommissionens avvägande av den arvodesgräns, som härvidlag för de senares del måste bestämmas, har jag ej heller något att erinra, liksom jag även anser mig böra biträda kommissionens förslag i vad det rör personalens indelning i vissa huvudgrupper med hänsyn till lönetilläggets storlek.

I detta sammanhang ber jag få ömnämna, att vaktmästarna hos järnvägsstyrelsen med anledning av vad kommissionen föreslagit rörande deras hänförande till en särskild grupp, för vilken det nu utgående tillfälliga lönetillägget skulle bibehållas oförändrat, inkommit med en underdånig framställning av den 6 mars 1917. I denna framställning påyrka sökandena, att samma lönetillägg, som enligt kommissionens förslag skulle tillfalla övrig, närmast med dem likställd personal, även måtte komma vaktmästarna hos styrelsen till del.

Till stöd härför åberopa sökandena, bland annat, vissa förhållanden i samband med själva tjänstgöringen, för vilka det emellertid synes onödigt att redogöra, då dessa förhållanden icke torde kunna bli bestämmade i den nu föreliggande frågan. Emellertid anföra sökandena även gent emot kommissionens uppgift att vaktmästarna hos järnvägsstyrelsen redan nu intaga en gynnsammare ställning i avlöningshänseende än motsvarande tjänstemän inom de närstående verken, hurusom detta visserligen är fallet i de lägre åldersklasserna, men att, vad slutavlöningen beträffar, en vaktmästare hos generalpoststyrelsen, som erhåller bostad in natura, utfår 25 kronor mer i kontant avlöning än motsvarande vaktmästare hos järnvägsstyrelsen.

Härvid är dock att märka, att, under det järnvägsstyrelsens vaktmästare såsom regel erhålla bostad in natura, detta endast undantagsvis är fallet med motsvarande tjänstemän hos generalpoststyrelsen. I dylika undantagsfall avdrages för de sistnämnda 300 kronor av den fasta avlöningen, då däremot en vaktmästare hos järnvägsstyrelsen, som erhåller bostad in natura, därvid avstår den eljest utgående ersättningen för bostad och bränsle, vilken i högsta arvodesklassen för honom utgör 480 kronor. Denna skiljaktighet kan visserligen för något enstaka fall medföra det påpekade försteget i avlöningshänseende för generalpoststyrelsens vaktmästare. Då emellertid de sistnämnda, såsom angivits, i de allra flesta fall själva nödgas förhyra sig bostad och härför, synnerligast under nuvarande förhållanden, säkerligen måste anlita en betydligt större del av sin avlöning än nyssnämnda 300 kronor, förfaller den praktiska betydelsen av den av vaktmästarna gjorda jämförelsen, och såsom regel kan sägas, att även vad slutavlöningen beträffar vaktmästarna hos järnvägsstyrelsen äro bättre ställda än samma tjänstemän hos generalpoststyrelsen.

Slutligen uttalas även i vaktmästarnas framställning, att sökandena, vid bifall till kommissionens förslag, för framtiden skulle komma i en lönegrupp under den nuvarande lägsta, eller den s. k. stationskarlsgruppen, och sålunda bli nedflyttade i jämförelse med andra tjänstemän.

Gent emot denna farhåga torde det vara nog att erinra om, hurusom kommissionens förslag, enligt vad som tydligt framgår av kom-

missionens uttalande, icke på något sätt avser att fastställa förhållandet för framtiden mellan olika tjänstekategorier inom verket, utan att de särskilda lönetillägsbelopp, som ifrågasatts ej blott för styrelsens vaktmästare utan även för kvinnliga tjänstemän, äro betingade av nuvarande löneskalor inom andra, närstående verk.

Vad vaktmästarna anfört synes mig därför icke böra föranleda till ändring i kommissionens förslag.

Att kommissionen föreslagit en stegring av lönetillägget på sådana orter, som i dyrhethänseende stå över det stora antalet landsstationer, synes mig vara en beaktansvärd förbättring i förhållande till det nuvarande lönetillägget.

Beträffande själva tilläggsbeloppen, så har av kommissionen genomgående föreslagits lägre belopp för sådana tjänstemän, vilka tilldelats bostad in natura, än för dem, vilka uppbära kontant ersättning för bostad och bränsle. Då det är i denna punkt, som järnvägsstyrelsens förut omnämnda förslag till ändrade grunder för bestämmande av ersättning för bostad och bränsle är av ingripande betydelse, föranledes jag att något närmare yttra mig i anledning av sistnämnda förslag.

Såväl järnvägsstyrelsen som 1915 års kommission utgå från den genom prisutredningar bestyrkta uppfattningen, att sådan personal, som av staten tilldelats bostad och bränsle, särskilt å dyrorderna måste anses bättre ställd än den, som i stället erhåller kontant inkvarteringersättning enligt de i avlöningsreglementet fastslagna grunderna. Sagda ersättning kan nämligen i ett flertal fall icke anses motsvara värdet av naturaförmånen. För utjämnande i någon mån av denna olikställighet föreslår kommissionen, såsom nyss nämnts, högre lönetillägg för de tjänstemän, vilka uppbära kontant hyresersättning än för de övriga. Järnvägsstyrelsen hyser å sin sida den uppfattningen, att skillnaden bör utjämnas genom en ändring av avlöningsreglementets bestämmelser rörande inkvarteringersättningen, under det att det tillfälliga lönetillägget enligt styrelsens förmenande bör vara detsamma för båda huvudgrupperna av tjänstemän och för samtliga utgå med de högre belopp, som kommissionen föreslagit för dem, vilka uppbära kontant bostadsersättning.

Till belysande av innebörden utav järnvägsstyrelsens förslag tillåter jag mig att erinra om de grundläggande bestämmelserna i avlöningsreglementet rörande ersättning för bostad och bränsle. Sådan ersättning utgår till tjänstemän såväl i styrelsen som vid distrikten. Till tjänstemän i styrelsen utgår ersättningen med vissa i avlöningsreglementet för de olika tjänstemannakategorierna angivna belopp, därvid emellertid, om såväl minimi- som maximibelopp angivits, ersättningen utgår med 40 procent av

arvodet med den i avlöningsreglementet bestämda begränsning. För tjänstemän vid distrikten utgår ersättningen med 20, 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet allt efter den ort, där vederbörande är placerad, och i enlighet med de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas. Vissa maximibelopp äro dock därvid stadgade. Dessa maximibeloppss storlek är beroende på det antal rum, som vederbörande tjänsteman enligt fastställda grunder kan erhålla vid tilldelandet av bostad in natura, och gäller därvid en högre serie av maximibelopp för orter där ersättningsprocenten för bostad och bränsle utgör 40 procent, under det att en lägre serie gäller gemensamt för övriga ortsgrupper. De lägsta siffrorna i dessa serier, eller maximibeloppen för stationskarlsgruppen och närmast denna stående tjänstekategorier, utgöra å 40-procentsorter 400 kronor och å övriga orter 350 kronor. Järnvägsstyrelsen framhåller nu, att alldeles fränsett de av kriget framkallade förhållandena hyresprisen nått en sådan höjd, att å de dyraste orterna, särskilt Stockholm, årskostnaden för ett rum och kök jämte bränsle kan beräknas till 500 kronor, vilket belopp styrelsen snarare anser för lågt än för högt. Med utgångspunkt härifrån föreslår järnvägsstyrelsen, att maximibeloppet 400 kronor måtte höjas till 500 kronor, eller sålunda med 25 procent. En liknande procentuell förhöjning borde därjämte, enligt styrelsens mening, med lämplig avrundning vidtagas i fråga om samtliga övriga maximibelopp — således jämväl för tjänstemän i styrelsen. I anslutning härtill föreslår styrelsen tillika, att den nu gällande högsta inkvarteringsersättningsprocenten höjes från 40 till 50 procent, därvid, beträffande tjänstemän vid distrikten, för bibehållande av nu gällande förhållanden mellan de olika stationsgrupperna dessa synas styrelsen böra ökas från 5 till 7, så att ersättning för bostad och bränsle komme att utgå med respektive 20, 25, 30, 35, 40, 45 och 50 procent av arvodet.

Detta förslag har emellertid 1915 års kommission icke ansett sig kunna biträda, då detsamma enligt kommissionens förmenande skulle komma att ytterligare förstora den olikformighet i fråga om hyresersättning och ersättning för stationering å dyrorter, som föreligger mellan statens järnvägar och de närstående verken. Vid intet av de senare utgår, enligt vad kommissionen påpekat, hyresbidrag med högre belopp än 30 procent av den fasta avlöningen. Ej heller förekommer vid något av dessa verk en dyrortsindelning, som räknar med ett så stort antal ortsgrupper som sju, utan är redan den för närvarande vid statens järnvägar gällande uppdelningen i fem ortsgrupper den i detta avseende längst gående. Framförallt har kommissionen emellertid hänvisat till det

förhållandet, att de av järnvägsstyrelsen sålunda ifrågasatta förändringarna, införda jämsides med det av kommissionen föreslagna provisoriska lönstillägget, skulle å de dyrare orterna för ett flertal tjänstemän medföra en ytterligare betydlig avlöningsförhöjning, varigenom i åtskillga fall avlöningarna för befattningshavare vid statens järnvägar komme att icke obetydligt skjuta förbi närmast jämnställda befattningshavares vid andra verk. Därjämte skulle åtgärden innebära avsevärda förhöjningar för en del befattningshavare inom tjänstegrupper högre än dem, kommissionen ansett redan nu böra komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring.

Det synes mig obestriddt, att de sålunda av kommissionen framhållna betänkligheterna mot att på ett så genomgripande sätt som järnvägsstyrelsen föreslagit nu rubba gällande grunder för hyresersättningens utgående äro befogade. Sålunda torde det icke få anses lämpligt att under pågående utredning för åstadkommande av likformiga bestämmelser för flera verk genomföra en ökad skiljaktighet i fråga om antalet dyrtortsgrupper vid ett av dessa verk. Härigenom växa givetvis svårigheterna att å detta område sedermera åstadkomma enhetlighet. Därjämte får ej förbises, att en ökning av antalet ortsgrupper från fem till sju troligtvis komme att innebära en uppflyttning i avsevärd omfattning ej blott av de stationsorter, vilka nu tillhöra den högsta gruppen, utan även av åtskilliga orter, tillhörande mellangrupperna eller den billigaste gruppen. Detta blir nämligen det naturliga resultatet av en fördelning på sju ortsgrupper i stället för allenast fem av den prislatitud, varmed man har att räkna. Den höjning av avlöningsnivån, som härigenom för vissa fall skulle uppkomma, undandrager sig emellertid för närvarande, då utredning pågår om de olika orternas placering i dyrhetshänseende, varje säkert bedömande.

I likhet med kommissionen och på av denna framhållna skäl anser jag det jämväl olämpligt att nu fastställa ersättningen för bostad och bränsle å vissa orter till så stor procent av det grundläggande arvodet som 50 eller 45 procent.

Järnvägsstyrelsens förslag synes mig slutligen som helhet betraktat för vissa tjänstemän medföra så väsentliga förhöjningar i förhållande till vad kommissionen föreslagit, att det icke heller ur denna synpunkt utan vidare kan tillstyrkas.

Emellertid torde själva utgångspunkten för styrelsens förslag, eller den förefintliga olikställigheten mellan de tjänstemän, som tilldelats bostad in natura, och dem, som icke kunna beredas denna förmån, vara obestriddlig och påkalla beaktande. Kommissionens förslag är härutinnan,

såsom kommissionen själv anmärkt, endast i mindre mån utjämnande. Jag har därför ansett mig böra undersöka, huruvida något kunde åtgöras för åvägabringande av större likställighet mellan de båda nyssnämnda huvudgrupperna av tjänstemän, utan att så genomgripande ändringar, som av järnvägsstyrelsen ifrågasatts, behövde vidtagas.

Till en början må därvid anföras ett exempel.

Enligt nu gällande bestämmelser uppbär en stationskarl med högsta arvode, 1,140 kronor, å dyraste ort en hyresersättning av 400 kronor. Skillnaden i kontanta avlöningsförmåner mellan den, som erhåller bostad av staten, och den, som själv nödgas förhyra sådan, utgör sålunda för närvarande 400 kronor. Härvid har fränsetts från det nu utgående lönetillägget — inberäknas detta, utgör skillnaden 420 kronor.

Enligt kommissionens oförändrade förslag — vilket innebär, att bestämmelsen om maximibelopp för hyresersättning för vissa tjänstemän vid distrikten skulle neutraliseras genom en motsvarande ökning av tillfälliga lönetillägget — komme en dylik stationskarl att i hyresersättning faktiskt uppbära oavkortat 40 procent av arvodet eller 456 kronor. Skillnaden i kontanta avlöningsförmåner mellan de båda fallen komme enligt kommissionens förslag att utgöra 504 kronor.

Enligt järnvägsstyrelsens förslag komme samma person i hyresersättning å 50-procentort att uppbära 500 kronor. Skillnaden i kontanta avlöningsförmåner mellan den, som erhåller bostad av staten, och den, som själv nödgas förhyra sådan, blir emellertid, till följd av järnvägsstyrelsens likställande av dessa båda tjänstemannagrupper ifråga om tillfälligt lönetillägg, enligt järnvägsstyrelsens förslag i det anförda exemplet 500 kronor.

För nyssnämnda tjänstemän äro de båda förslagen sålunda ur den nu behandlade synpunkten praktiskt taget av samma innebörd; och enahanda blir i de flesta fall förhållandet, då fråga är om personal, tillhörande samtliga de lägsta tjänstekategorierna.

Emellertid åsyftar järnvägsstyrelsens förslag att utjämna den anmärkta skiljaktigheten även beträffande sådana högre tjänstekategorier, som icke skulle beröras av kommissionens förslag. Den höjning av de nuvarande maximibeloppen, som av denna anledning föreslås, synes mig emellertid alltför betydande för att nu böra genomföras. I åtskilliga fall kan nämligen förslaget härvidlag anses innebära en verklig löne-reglering. Det kan å andra sidan ej förnekas, att den nuvarande olikställigheten mellan de båda huvudgrupperna av tjänstemän gör sig märkbar icke blott beträffande innehavarna av mindre bostäder utan kanske i än högre grad ifråga om dem, för vilka en högre bostadsstorlek för

normala fall avses. Det kan därför med skäl ifrågasättas, huruvida man icke genom en försiktigare stegring av inkvarteringsersättningen skulle i någon mån kunna motverka detta förhållande. Därvid synes det mig som om ett lämpligt avvägande vore träffat genom en tillfällig höjning med 100 kronor av samtliga för tjänstemän vid distrikten nu bestämda maximibelopp av ersättning för bostad och bränsle samt motsvarande förbättring av samma ersättning för tjänstemännen inom styrelsen. Härigenom torde man på intet sätt riskera att föregripa en slutlig lönereglering liksom ej heller förhållandet till avlöningarna vid andra verk komme att i någon avsevärd grad rubbas. Genom en så begränsad höjning bleve måhända den anmärkta olikställigheten icke till fullo utjämnad, men om man samtidigt, såsom jag anser riktigt, bibehåller de av kommissionen föreslagna lägre lönetilläggen för dem, vilka tilldelats bostad in natura, torde härigenom för de tjänstemän, som bliva delaktiga av detta lönetillägg, utjämningen få anses någorlunda tillfredsställande. Vad å andra sidan angår de högre avlönade tjänstekategorier, som icke skulle komma i åtnjutande av något tillfälligt lönetillägg, synes försiktigheten med hänsyn till en blivande lönereglering bjuda, att man håller sig inom nu angivna gränser.

Den nu av mig ifrågasatta tillfälliga höjningen i vissa fall av bostadsersättningen torde, såsom huvudsakligen avseende en utjämning i avlöningshänseende mellan sådana tjänstemän, vilka erhålla bostad av staten, och sådana, som i stället uppbära kontant inkvarteringsersättning, få anses äga en annan karaktär än det av 1915 års kommission föreslagna tillfälliga lönetillägget. Då de missförhållanden, vilka betinga en höjning av bostadsersättningen, såsom nämnts, föreligga minst lika utpräglade i fråga om de högre avlönade tjänstemännen som beträffande de å avlöningsskalan lägre stående, kan det, enligt min uppfattning, icke anses oriktigt, att man låter ifrågavarande höjning komma även dem till del, vilkas arvoden äro av sådan storlek, att de uteslutas från det egentliga tillfälliga lönetillägget. För att den angivna artskillnaden mellan de båda formerna av tillfällig förbättring må tydligt framträda och den ekonomiska innebörden av varje särskild förmån lättare kunna överskådas, synes det mig ock riktigtast, att det tillfälliga lönetillägget och den provisoriska höjningen av bostadsersättningen behandlas var för sig och icke, såsom måhända kunde synas naturligtast, sammanslås till ett enda tillägg.

För de lägst avlönade tjänstemannagrupperna innebär det av mig föreslagna tillägget till bostadsersättningen icke någon verklig förändring i det av 1915 års kommission framlagda förslaget, enär kommissionen förutsatt,

att den nuvarande begränsningen av inkvarteringsersättningen för dessa grupper skulle uppvägas av ett förhöjt lönetillägg. Den sammanlagda förbättring, som sålunda skulle beredas dessa lägsta tjänstemannagrupper, synes mig emellertid särskilt å de dyraste orterna väl knappt tilltagen. Sålunda skulle enligt kommissionens förslag slutavlöningen å dyraste ort för stationskarlsgruppen — inberäknat hyresersättning och dyrortstillägg — komma att utgöra sammanlagt 1,968 kronor. Enligt järnvägsstyrelsens förslag skulle motsvarande avlöning å dyraste ortsgrupp uppgå till 2,012 kronor. För postvaktmästare och postiljoner är slutavlöningen i Stockholm sammanlagt 2,000 kronor. I fråga om näst högsta åldersklassen av samma tjänstemannagrupper ställa sig siffrorna sålunda: enligt kommissionens förslag 1,800 kronor, enligt järnvägsstyrelsens förslag 1,892 kronor och vid postverket 1,850 kronor. De belopp, med vilka kommissionens förslag här understiger motsvarande siffror vid postverket, äro sålunda icke alldeles betydelselösa. Det synes mig, som om man härvidlag skulle kunna åstadkomma en närmare överensstämmelse utan att företaga någon ytterligare rubbning vare sig i avlöningsreglementets bestämmelser rörande inkvarteringsersättning eller i det av kommissionen föreslagna tillfälliga lönetillägget. Så torde nämligen kunna ske genom att bestämma en ökning av de nu utgående egentliga dyrortstilläggen. Enligt § 12 avlöningsreglementet, 1:sta stycket, utgår dyrortstillägg med 60 kronor om året till tjänstemän av lägre grad, vilkas arvode icke överstiger 1,500 kronor och som äro placerade i städer med minst 15,000 innevånare samt, vad Stockholmstrakten angår, å stationer och bansträckor utom Stockholm till och med Älvsjö, Järva och Värtan. Genom en höjning av ifrågavarande dyrortstillägg med 40 kronor skulle i dessa fall större likställighet med avlöningarna vid postverket vinnas. Denna förhöjning skulle väl lika litet som det nuvarande dyrortstillägget komma samtliga de å orter av högsta dyrhetsklass placerade tjänstemännen inom angivna arvodesgräns till del, men denna omständighet torde få anses uppvägd därav, att de flesta bland övriga hithörande tjänstemän i stället torde komma att uppbära kallortstillägg. Då förhöjningen vidare i likhet med det nu utgående dyrortstillägget endast skulle tillkomma de svagast avlönade tjänstemannagrupperna, torde man icke behöva hysa betänkligheter mot densammas beviljande. Till följd av de djupgående olikheter, som för närvarande råda mellan de olika verken ifråga om dyrortstilläggens konstruktion och innebörd, synes mig en sådan mindre betydande provisorisk förhöjning, som jag nu ifrågasätter, icke heller kunna verka försvårande vid ett försök att samarbeta dessa skiljaktiga bestämmelser.

Med hänsyn till det trängande behovet synes det mig önskvärt, att det nu ifrågasatta tillfälliga lönetillägget ävensom den av mig till utfyllnad i vissa fall av samma lönetillägg ifrågasatta provisoriska förhöjningen av inkvarteringsersättningen och dyrortstillägget måtte komma personalen till godo räknat från och med den 1 januari 1917.

Slutligen ber jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet, få meddela, att de ökade kostnader, som föranledas av ett genomförande av det nu föreliggande förslaget, torde, utan minskning av statens järnvägars beräknade nettobehållning, kunna täckas genom de taxeförhöjningar, som under senaste tiden vidtagits.

Såsom bilagor till detta protokoll torde få fogas dels en tablå, utvisande beloppen inom samtliga ortsgrupper av det utav mig föreslagna *tillfälliga lönetillägget* (bil. I), dels ock två sammanställningar, utvisande sammanlagd avlöning för stationskarlar m. fl. samt stationsskrivare m. fl. enligt nu gällande bestämmelser och enligt de särskilda förslagen ävensom avlöningarna för vissa motsvariga tjänstemän vid postverket (bil. II och III).

På grund av vad jag sålunda anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte i nådig proposition föreslå riksdagen

1:o) att, med ändring av riksdagens beslut angående tillfälligt lönetillägg åt viss personal av lägre grad vid statens järnvägar, i vad detsamma avser dylikt lönetillägg för år 1917, antaga följande bestämmelser i ämnet:

Till nedan angivna ordinarie tjänstemän vid statens järnvägar med i efterföljande tabell upptagna arvoden må under vartdera av åren 1917 och 1918 av statens järnvägars trafikmedel utgå tillfälligt lönetillägg enligt nedanstående grunder:

A r v o d e.	Tillfälligt lönetillägg till tjänsteman, placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgår med 20 % av arvodet.						Tillfälligt lönetillägg till	
	Grupp I		Grupp II	Grupp III		Grupp IV	Grupp V	
	Manlig tjänsteman av lägre grad — med undantag av grupp 5 — vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av lägre grad	Manlig tjänsteman av högre grad, vilken åtnjuter		Kvinnlig tjänsteman av högre grad	Vaktmästare hos järnvägsstyrelsen, vilken åtnjuter	
	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle	(uppbär ersättning för bostad och bränsle)	bostad och bränsle in natura	ersättning för bostad och bränsle
720	—	190	—	—	—	—	—	—
780	—	190	—	—	—	—	—	—
840	160	190	190	—	—	—	160	180
900	185	220	220	—	—	—	—	—
960	200	240	240	—	—	—	160	180
1,020	220	260	220	—	—	—	—	—
1,080	—	260	—	—	—	200	120	140
1,140	220	260	190	—	—	—	—	—
1,200	185	220	—	—	—	200	90	110
1,260	140	165	—	—	—	—	—	—
1,380	120	140	—	—	—	—	—	—
1,500	105	120	—	170	200	150	—	—
1,800	105	120	—	170	200	100	—	—
2,100	105	120	—	170	200	50	—	—
2,400	105	120	—	200	240	—	—	—
2,700	105	120	—	200	240	—	—	—
3,000	105	120	—	200	240	—	—	—
3,300	—	—	—	150 *)	180,*)	—	—	—

*) Tjänsteman i järnvägsstyrelsen, för vilken begynnelsearvodet enligt avlösningsreglementet är bestämt till 3,300 kronor, är dock undantagen från åtnjutande av tillfälligt lönetillägg.

För tjänsteman — med undantag av vaktmästare hos järnvägsstyrelsen — placerad å ort, där ersättningen för bostad och bränsle bestämts till respektive 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, utgår tillfälligt lönetillägg, vare sig tjänstemannen tilldelats fri bostad med bränsle eller uppbär kontant ersättning därför, med respektive 5, 10, 15 och 20 procent högre belopp än som enligt ovanstående tabell skulle hava till-

kommit tjänstemannen, därest han varit placerad å ort, där ersättning för bostad och bränsle utgår med 20 procent av arvodet. Uppkommande brutet krontal avrundas därvid uppåt.

2:o) *att* medgiva, att i de fall, då den enligt §§ 2 och 9 i förnyade avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar bestämda ersättningen för bostad och bränsle till följd av i samma reglemente stadgad begränsning utgår, vad styrelsens tjänstemän beträffar med lägre belopp än 40 procent av arvodet och vad tjänstemän vid distrikten angår med lägre belopp än de för respektive ortsgrupper bestämda procenttalen 20, 25, 30, 35 eller 40 procent av arvodet, må för åren 1917 och 1918 utgå ett tillfälligt tillägg till samma ersättning med

för eldare, portvakt vid verkstad, maskin- och pannskötare, vagnskötare samt tjänsteman av lägre grad än dessa med undantag av vaktmästare ett belopp, motsvarande skillnaden mellan den sålunda begränsade ersättningen, å ena sidan, och, å andra sidan, samma ersättning, beräknad till fullt det procenttal av vederbörandes arvode, som finnes bestämt för den ort, där tjänstemannen är stationerad; samt

för annan tjänsteman med 100 kronor, varvid för dylik tjänsteman dock skall iakttagas, att det sammanlagda beloppet av den enligt avlöningsreglementet utgående ersättningen för bostad och bränsle samt nu ifrågavarande tillägg till samma ersättning icke må, allt efter den ort, där vederbörande är placerad, överskrida stadgat procenttal av arvodet;

3:o) *samt att* medgiva, att till tjänsteman, som enligt § 12 i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid statens järnvägar uppbär dyrortstillägg, må under vartdera av åren 1917 och 1918 utgå en tillfällig förhöjning av dyrortstillägget med 40 kronor.

Till denna departementschefens av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.

Bilaga I.

Tablå

utvisande beloppen inom samtliga ortsgrupper av föreslaget tillfälligt lönetillägg.

Grupp av tjänstemän enligt kommissionens förslag.	Arvode.	Föreslaget tillfälligt lönetillägg för tjänsteman, som tilldelats									
		bostad in natura å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgör i procent av arvodet					ersättning för bostad och bränsle å ort, där denna ersättning utgör i procent av arvodet				
		20 %	25 %	30 %	35 %	40 %	20 %	25 %	30 %	35 %	40 %
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
I. Manliga tjänstemän av lägre grad med undantag av grupp V	720	—	—	—	—	—	190	200	209	219	228
	780	—	—	—	—	—	190	200	209	219	228
	840	160	168	176	184	192	190	200	209	219	228
	900	185	195	204	213	222	220	231	242	253	264
	960	200	210	220	230	240	240	252	264	276	288
	1,020	220	231	242	253	264	260	273	286	299	312
	1,080	220	231	242	253	264	260	273	286	299	312
	1,140	220	231	242	253	264	260	273	286	299	312
	1,200	185	195	204	213	222	220	231	242	253	264
	1,260	140	147	154	161	168	165	174	182	190	198
	1,380	120	126	132	138	144	140	147	154	161	168
	1,500	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
	1,800	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
	2,100	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
	2,400	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
II. Kvinnliga tjänstemän av lägre grad	2,700	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
	3,000	105	111	116	121	126	120	126	132	138	144
	840	—	—	—	—	—	190	200	209	219	228
	900	—	—	—	—	—	220	231	242	253	264
	960	—	—	—	—	—	240	252	264	276	288
	1,020	—	—	—	—	—	220	231	242	253	264
	1,140	—	—	—	—	—	190	200	209	219	228

Grupp av tjänstemän enligt kommissionens förslag.	Arvode.	Föreslaget tillfälligt lönetillägg för tjänsteman, som tilldelats									
		bostad in natura å ort, där ersättningen för bostad och bränsle utgör i procent av arvodet					ersättning för bostad och bränsle å ort, där denna ersättning utgör i procent av arvodet				
		20 %	25 %	30 %	35 %	40 %	20 %	25 %	30 %	35 %	40 %
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
III. Manliga tjänstemän av högre grad	1,500	170	179	187	196	204	200	210	220	230	240
	1,800	170	179	187	196	204	200	210	220	230	240
	2,100	170	179	187	196	204	200	210	220	230	240
	2,400	200	210	220	230	240	240	252	264	276	288
	2,700	200	210	220	230	240	240	252	264	276	288
	3,000	200	210	220	230	240	240	252	264	276	288
	¹⁾ 3,300	150	158	165	173	180	180	189	198	207	216
IV. Kvinnliga tjänstemän av högre grad	1,080	—	—	—	—	—	200	210	220	230	240
	1,200	—	—	—	—	—	200	210	220	230	240
	1,500	—	—	—	—	—	150	158	165	173	180
	1,800	—	—	—	—	—	100	105	110	115	120
	2,100	—	—	—	—	—	50	53	55	58	60
V. Vaktmästare hos järnvägsstyrelsen	840	—	—	—	—	160	—	—	—	—	180
	960	—	—	—	—	160	—	—	—	—	180
	1,080	—	—	—	—	120	—	—	—	—	140
	1,200	—	—	—	—	90	—	—	—	—	110

¹⁾ Tjänstemän i järnvägsstyrelsen, vilkas begynnelsearvode enligt avlösningsreglementet är 3,300 kronor, erhålla dock icke något tillfälligt lönetillägg.

Bilaga II.

Ålder i tjänsten.	Orts- grupp.	Stationskarlar m. fl.										Post- vakt- mästare och pos- tiljoner. Samman- lagd av- löning.	
		Arvo- des- grupp.	Sammanlagd avlöning*)										
			inberäknat tillf. lönetillägg av år 1916		enligt 1915 års kommissions förslag		enligt järnvägs- styrelsens förslag		enligt departe- mentschefens förslag				
			med bostad och bränsle in natura.	med ersätt- ning för bostad och bränsle	med bostad och bränsle in natura.	med ersätt- ning för bostad och bränsle	med bostad och bränsle in natura.	med ersätt- ning för bostad och bränsle	med bostad och bränsle in natura.	med ersätt- ning för bostad och bränsle			
1:a—3:e året	Billigaste	840	1,000	1,188	1,000	1,198	1,030	1,198	1,000	1,198	1,200		
	Dyraste	840	1,060	1,416	1,092	1,464	1,128	1,548	1,132	1,504	1,450		
4:e—6:e året	Billigaste	900	1,060	1,260	1,085	1,300	1,120	1,300	1,085	1,300	1,300		
	Dyraste	900	1,120	1,500	1,182	1,584	1,224	1,674	1,222	1,624	{1,550 1,600		
7:e—9:e året	Billigaste	960	1,120	1,332	1,160	1,392	1,200	1,392	1,160	1,392	1,400		
	Dyraste	960	1,180	1,584	1,260	1,692	1,308	1,788	1,300	1,732	1,700		
10:e—12:e året	Billigaste ..	1,020	1,180	1,404	1,240	1,484	1,280	1,484	1,240	1,484	1,500		
	Dyraste	1,020	1,240	1,660	1,344	1,800	1,392	1,892	1,384	1,840	{1,800 1,850		
13:e och följ.	Billigaste	1,140	1,260	1,508	1,360	1,628	1,400	1,628	1,360	1,628	1,650		
	Dyraste	1,140	1,320	1,740	1,464	1,968	1,512	2,012	1,504	2,008	2,000		

*) Arvode, ersättning för bostad och bränsle i förekommande fall, dyrortstillägg, tillfälligt lönetillägg samt tillfällig förhöjning av dyrortstillägg.

Bilaga III.

Ålder i tjänsten.	Ortsgrupp.	Stationsskrivare m. fl.										Manlig post-expeditör. Sammanlagd avlön.
		Arvodes-grupp.	Sammanlagd avlönning*)									
			nu utgående		enligt 1915 års kommissions förslag		enligt järnvägsstyrelsens förslag		enligt departementschefens förslag			
			med bostad och bränsle in natura.	med ersättning för bostad och bränsle.	med bostad och bränsle in natura.	med ersättning för bostad och bränsle.	med bostad och bränsle in natura.	med ersättning för bostad och bränsle.	med bostad och bränsle in natura.	med ersättning för bostad och bränsle.		
1:a—2:a året	Billigaste ...	1,500	1,500	1,800	1,670	2,000	1,700	2,000	1,670	2,000	2,000	
	Dyraste ...	1,500	1,500	2,100	1,704	2,340	1,740	2,490	1,704	2,340	2,300	
3:e året	Billigaste ...	1,500	1,500	1,800	1,670	2,000	1,700	2,000	1,670	2,000	2,200	
	Dyraste ...	1,500	1,500	2,100	1,704	2,340	1,740	2,490	1,704	2,340	2,530	
4:e året	Billigaste ...	1,800	1,800	2,160	1,970	2,360	2,000	2,360	1,970	2,360	2,200	
	Dyraste ...	1,800	1,800	2,520	2,004	2,760	2,040	2,940	2,004	2,760	2,530	
5:e—6:e året	Billigaste ...	1,800	1,800	2,160	1,970	2,360	2,000	2,360	1,970	2,360	2,400	
	Dyraste ...	1,800	1,800	2,520	2,004	2,760	2,040	2,940	2,004	2,760	2,760	
7:e—8:e året	Billigaste ...	2,100	2,100	2,520	2,270	2,720	2,300	2,720	2,270	2,720	2,600	
	Dyraste ...	2,100	2,100	2,940	2,304	3,180	2,340	3,390	2,304	3,180	2,990	
9:e året	Billigaste ...	2,100	2,100	2,520	2,270	2,720	2,300	2,720	2,270	2,720	2,900	
	Dyraste ...	2,100	2,100	2,940	2,304	3,180	2,340	3,390	2,304	3,180	3,335	
10:e året	Billigaste ...	2,400	2,400	2,880	2,600	3,120	2,640	3,120	2,600	3,120	2,900	
	Dyraste ...	2,400	2,400	3,250	2,640	3,538	2,688	3,738	2,640	3,638	3,335	
11:e året	Billigaste ...	2,400	2,400	2,880	2,600	3,120	2,640	3,120	2,600	3,120	2,900	
	Dyraste ...	2,400	2,400	3,250	2,640	3,538	2,688	3,738	2,640	3,638	3,335	
12:e året	Billigaste ...	2,400	2,400	2,880	2,600	3,120	2,640	3,120	2,600	3,120	3,200	
	Dyraste ...	2,400	2,400	3,250	2,640	3,538	2,688	3,738	2,640	3,638	3,650	
13:e—14:e året	Billigaste ...	2,700	2,700	3,240	2,900	3,480	2,940	3,480	2,900	3,480	3,200	
	Dyraste ...	2,700	2,700	3,550	2,940	3,838	2,988	4,038	2,940	3,938	3,650	
15:e—17:e året	Billigaste ...	2,700	2,700	3,240	2,900	3,480	2,940	3,480	2,900	3,480	3,500	
	Dyraste ...	2,700	2,700	3,550	2,940	3,838	2,988	4,038	2,940	3,938	3,950	
18:e och följ.	Billigaste ...	2,700	2,700	3,240	2,900	3,480	2,940	3,480	2,900	3,480	3,800	
	Dyraste ...	2,700	2,700	3,550	2,940	3,838	2,988	4,038	2,940	3,938	4,250	

*) Arvode, ersättning för bostad och bränsle i förekommande fall samt tillfälligt lönetillägg.